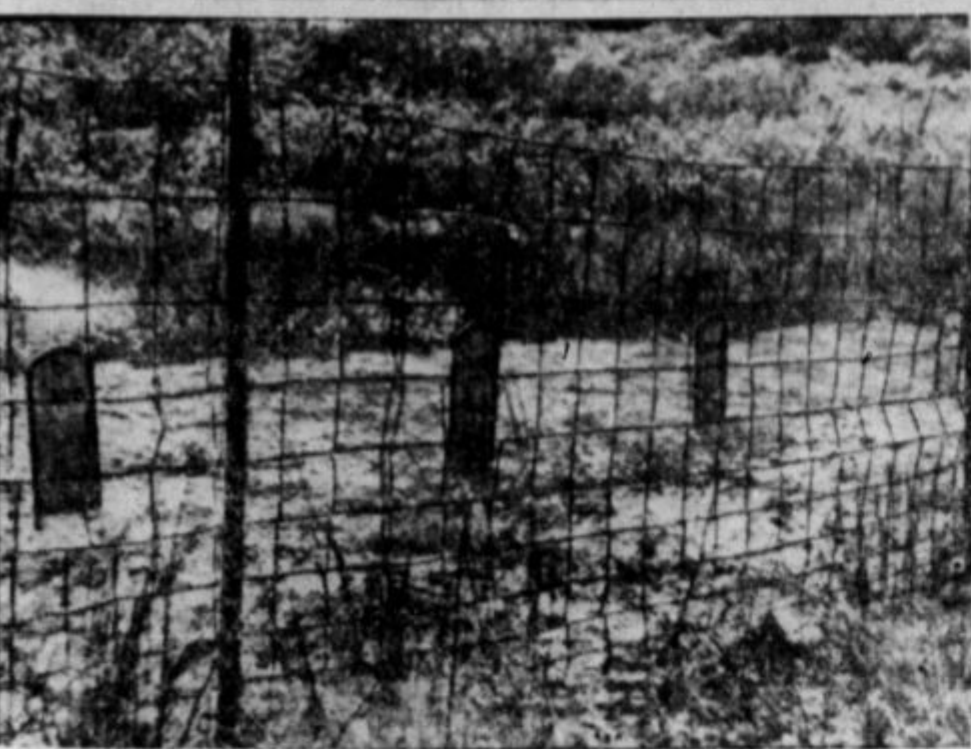

V Chicagu se je pred zveznim sodiščem prvič v zgodovini države Illinois vrnil veleizdajniški proces proti sorodnikom in drugim, ki so bili v zvezi z nacističnimi sabotažniki. Izkrkali so se minulo poletje iz nemških podmornic, eni v Floridi, drugi na severnem obrežju, in se porazgubili po New Yorku in drugih mestih, da bi izvršili nalogo, ki so jo imeli. A zvezni dektetivi so jim prišli na sled predno so utegnili izvesti kak svoj sabotažni načrt. Obravnava proti njim se je vrnila v Washingtonu in šest izmed njih je bilo obsojenih v smrt, eden, ki je pomagal vladi s tem, da je proti svojim tovarišem pričal, pa je dobil zaporno kazen. Usmrčenih šest so pokopali blizu Washingtona v oddelku pokopališča, ki je namenjen neznanim in pa vežeem brez svojcev. Zadnjo soboto je bilo od porote spoznano krivim tudi vseh šest obtožencev v Chicagu. Čaka jih smrtna kazen ali na dolgoletni zapor.

Vojni položaj se za zaveznike zelo izboljšuje

AMERIŠKA OKUPACIJA FRANCOŠKE SEVERNE AFRIKE PREKRIZALA HITLERJEVE UPE. — FRANCIJA V TEŽKI VLOGI PORAZENE SILE. VELIKE ZMAGE AMERIŠKE MORNARICE V JUŽNEM PACIFIKU NAD JAPONCI

Vpad ameriške armade v francosko severno Afriko se je zelo posrečil vzlic temu, da so se ponekod francoski poveljniki s svojimi posadkami invaziji uprli. Ameriškim predpripravam gre priznanje, da so zastopniki vlade v Washingtonu, in pa agenti ameriškega vrhovnega poveljstva napravili teren zrelim za invazijo. Tako je bilo le malo človeških žrtev.

Oblast sodeluje z okupatorji

Predvsem se jim je posrečilo pridobiti celo take reakcionarje, kot je francoski vrhovni poveljnik v Afriki, admiral Darlan, za pridruženje k zavezniškim silam. Borbenim Francozom to ni bilo nič vseč, a vrhovna poveljstva gledajo le, kako esovražnika poraziti, ne glede na metode in sredstva.

Ameriška armada je prevzela glavno odgovornost v vsem tistem delu Afrike, ki jo je ona okupirala, in njen vrhovni poveljnik je ljudstvu zagotovil, da se mu ne bo delalo krivice, in da ne bo gladovalo, če bo Zed. državam količkaj mogoče pošiljati v okupirane kraje toliko živil kolikor se jih potrebuje.

Španija se "potolažila"

Španija, ki je dolgo oklevajala, ali bi, ali ne bi šla za Hitlerja, je totalno v vojno proti Angliji in njenim zaveznicam, se je na prizadevanje ameriške diplomacije končno premislila in njen diktator general Franco se je minuli teden Rooseveltu zahvalil za prijazno pismo in

odgovoril, da ga veseli, ker Zed. države Španijo zagotavljajo, da ne store ničesar, kar bi ogrožalo njen mir. Kajti Španija potrebuje miru, pravi Franco. A če se bi on upal, bi izmučeno, izčrpano, gladno Španijo že davno zapletel v vojno na Hitlerjevi strani, da bi mu s tem poplačal svoj dolg. Kajti za padec španske republike se ima zahvaliti v prvi vrsti Hitlerju in Mussoliniju, in v drugi pa Chamberlainu, ki je posredoval, da so demokratične dežele proglasile v borbi za strmoglavljenje španske republike svojo nevtralnost. Značilno je, da so sedaj iste demokratične države pripravljene generala Francá in njegovo Španijo podpreti in so s tem prekoslile napore osišča Rim-Berlin s slični vlogi.

Usoda poražene dežele

Kot že od nekdaj, tako so tudi v sedanji vojni največja žrtev poražene dežele in podjarmljena ljudstva. Ta usoda je doletela Francijo. Španija se ne smatra za poraženo, nego je ves čas od pričetka vojne 3. sept. 1939 mešetarila in vpraševala, "kdo da več?", ne da bi se zapletla v metež. Hitlerju na ljubo je poslala v vojno proti Sovjetski uniji nekaj tisoč "prostovoljcev", da mu je

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Kaj je z mednarodnim delavskim gibanjem?

Ko mine sedanji krvavi svetovni konflikt, bo treba skleniti, kakšen naj bo mir. In dalje, ali naj bo mir le premirje, da se dežele pripravijo na tretjo svetovno vojno, ali pa tak, da res zavlada red pravičnosti?

Kaj počno v vseh teh letih socialisti? Ali delujejo za nov red, ali jih je fašizem zbil toliko, da se njih glas več ne čuje?

Fašizem je poskus starega reda zajeziiti pohod socializmu. Socialisti so bili prvi, bodisi v Italiji, nato v Nemčiji, v Avstriji, na Češkem, in zatem v vseh drugih od fašizma zavojevanih deželah, ki so morali za svoje prepričanje plačati bodisi z glavami, ali pa bili uničeni v koncentracijskih taborih.

Nihče ni v fašistični kontrarevoluciji plačal toliko kakor socialisti, z izjemo Židov. Naravno, da v tem položaju njih glas ne more biti toliko mogočen kakor je bil v takozvanih normalnih razmerah, ko jim glav še niso sekali, da se bi "kotalile po pesku" (Hitlerjeva pretnja, ki jo je izvršil).

Socialisti nadaljujejo s svojim poslanstvom, dasi ne z vriščem. Vedo, da je zgodovinski razvoj z njimi in da so dobili pomočnike v krogih, ki pomagajo vsak na svoj način za svobodščine, za naš socialni program in za odpravo krivic.

Če po tej vojni ne bo mir ustvarjen na socialističnem temelju, potem je še ena svetovna vojna neizogibna. Socialisti si prizadevajo, da se odpravi vzroki zanjo sedaj, ne šele v kaki poznejši vojni.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

V zveznem senatu so minuli teden zastopniki iz tistih južnih držav, ki se protijo predlogi za odpravo volilnega davka, ki jemlje državljansko pravico desetim milijonom ljudi, vprizorili obstrukcijo in z njo nadaljevali čim je bilo nedelje konec, oziroma ko so se senatorji zopet sešli. Kar pomeni, da je laglje propagirati demokracijo za druge, kakor pa jo uveljaviti med svojimi ljudmi.

Šest Nemcev v Chicagu, ki so bili obtoženi veleizdaje, je bilo prošlo soboto od porote spoznano krivim in šest drugih, ki so bili večinoma neposredno v zvezi z njimi, pa je bilo že pred tedni obsojenih v smrt na obravnavi v Washingtonu in so tam pokopani. Zdi se, da ameriška oblast postopa s hitlerjevci nemškega pokolenja veliko bolj strogo kakor z mussolinijevci iz Italije. Se ji pač zde nevarnejši, ali pa jim priznava večje sposobnosti tudi v veleizdajniških in sabotažnih dejanjih.

Republikanski politiki v Illinoisu, med njimi governor Green in zvezni senator Brooks ter krdele drugih se sonči v Floridi, da se odpokejajo od težkega dela, ki so ga imeli z zadnjo volilno kampanjo. A če delavci puste kje delo dan ali dva, je pa veleizdaja. Sicer pa bi ljudstvu koristilo če bi bili "politični" zdržema na počitnicah.

Nemci v Nemčiji se čudijo, kako je mogoče, da bi moral bežati pred Angleži tako sposoben, izboren poveljnik, kakor je maršal Erwin Rommel. ki poveljuje nemški-italijanski armadi v Afriki. Oziroma ji je poveljeval.

Enajst tisoč delavcev v Zed. državah je povprečno vsak dan poškodovanih pri delu, ali pa ubitih. V neki Kaiserjevi ladjedelnici v Washingtonu jih je dne 14. nov. sedem zgorelo, ko so spali v baraki. Od drugod se poročila glase: dva—šest, ubitih v eksploziji—povoženi na železnici, ubiti v kemični tovarni, zastrupljeni, itd., itd. A če poslušate radio komentatorje in razne Peglerje, bi mislili, da žive delavci kakor pravi milijonarji, in da se le slednjim sedaj "slabo godi", vojaki pa trpe, zato da delavci prejemajo mastne čeke, pijejo in stavkajo.

Časopis Montreal Gazette v Kanadi je v izdaji z dne 14. novembra izrazil nad ameriško vlado in ameriškim poveljniki v francoski severni Afriki veliko nejevoljo, ker se ignorira borbene Francoze in poriva reakcionarne na važna mesta, kot je na primer admiral Darlan. Za graditev zaupanja take metode niso dobre.

Časopis Montreal Gazette v Kanadi je v izdaji z dne 14. novembra izrazil nad ameriško vlado in ameriškim poveljniki v francoski severni Afriki veliko nejevoljo, ker se ignorira borbene Francoze in poriva reakcionarne na važna mesta, kot je na primer admiral Darlan. Za graditev zaupanja take metode niso dobre.

Zavezniki dobivajo od Zed. držav veliko podpore v blagu

Predsednik Roosevelt je zadnjo nedeljo izjavil, da so dobili zavezniki meseca oktobra iz Zed. držav živil, strojev in raznega drugega blaga v vrednosti 915 milijonov dolarjev ali več kot še katerikoli mesec prej, od kar je bil sprejet "lend-lease bill", ki pomeni, da sme ameriška vlada poslati tistim deželam, ki so v vojni z našimi toliko potrebščin na psoodo ali pa "v najem" kolikor jim jih zmoremo dostaviti. V prejšnjih štirih mesecih so dobili zavezniki raznih vojnih in drugih potrebščin na račun Zed. držav v vsoti dve milijardi 713 milijonov dolarjev. Največje pošiljave gredo v Anglijo, v Rusijo, na Kitajsko, v Egipt, v Avstralijo in v razne druge kraje, v katerih so Zed. države v vojni.

Delegati, izvoljeni v Chicagu na slovenski narodni kongres

Kolikor nam znano, so na sejah v Chicagu bili izvoljeni na slovenski narodni kongres sledeči:

Društvo št. 1, SNPJ, Joško Oven; Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo, Jacob Zupan; druš. Narodni Vitezi št. 39, SNPJ, Vinko Ločniškar; Prosvetna matica in poverništvo JRZ, Etbin Kristan; krajevna organizacija Prosvetne matice in JSZ, Anton Garden; zastopnik JSZ in Proletarca, Frank Zaitz; samostojno društvo Zarija, Mary Udovich; Družabni klub Slovenski center, Frank S. Tauchar; čikaška federacija druš. SNPJ, Frank Alesh; Slovenski delavski center, Chas. Pogorelec; druš. št. 70, ABZ, Joseph Oblak; pevski zbor Prešeren, Paul Berger.

Joseph Martinek bo predaval v klubu št. 1 JSZ

Kako delujejo ameriški Čehi za osvoboditev svojega naroda izpod Hitlerjevega jarma? O tem bo predaval v petek 27. novembra po seji kluba št. 1 JSZ Joseph Martinek, tajnik čehoslovaške narodne zveze, v kateri so združeni vsi Čehi v tej deželi in večina Slovakov. Martinek je bil do te vojne urednik pri socialističnem dnevniku v Pragi, pred tem pa urednik českega socialističnega delavskega tednika v Clevelandu. Ima velike skušnje in bo njegovo predavanje poučno posebno za one, ki se udeležijo slovenskega narodnega kongresa, in za vse druge, ki se interesirajo za borbo podjarmljenih narodov izpod fašizma. Vstop prost vsem.

Izgube Avstralcev v Egiptu

V angleški ofenzivi proti Rommelovi armadi v Egiptu in Libiji je bilo udeleženih veliko Avstralcev. Njihove čete so v teh bojih izgubile do 13. novembra 2.000 mož.

Nekoliko pregleda vsebine Am. druž. koledarja za l. 1943

Število sotrudnikov večje kakor običajno. — Mnogo spisov o Slovencih. Boris Furlan prispeval daljšo študijo bojev našega naroda. — Socialni in razni drugi spisi ter niz podatkov. — Veliko gradiva iz starega kraja. — Tudi ilustracij bo obilo.

Prihodnji letnik Ameriškega družinskega koledarja bo po gradivu nov uspeh v ameriško-slovenski literaturi. Posvečen je sedanji tragediji našega naroda in je urejen v tem smislu.

Sotrudnikov ima več kakor marsikak prejšnji letnik.

Najdaljšo študijo vanj je napisal Boris Furlan pod naslovom "Slovenija v borbi". To je zgodovinsko važen spis, ki podaja celo vrsto dogodkov na križevi poti tega naroda, ki je vsled vojne v vseh ozirih eden izmed najbolj kruto prizadetih.

Važen zgodovinski prispevek v tem letniku je "stoletnica drugega slovenskega lista". Avtor tega spisa je Ivan Molek.

On je napisal tudi satiro "Hišica na hribčku" in pa od kod izvirajo imena ameriških držav.

Matt Petrovich je prispeval strokovnjaško razpravo "Kadar kupuješ svoj dom", ki pove, kako lahko je reševati ljudem (v pomenkih) ves svet, a svojih ožjih zadevah, ki se jih tičejo gospodarsko in življenjsko, pa niso taki večaki. Njegovi nasveti so jako koristni in je vredno, da se jih objavi v tako poljudno prirejeni razpravi.

Anton Shular ima lepo skico iz zgodovine naših priseljencev v Kansasu. Njegov spis ima naslov "Mine Town".

"Kako so na Calumetu zidali novo (slovensko) župnišče" je spis, ki ga je iz zgodovine ondote naselbine priredil Joseph Chesarek. Je to res zanimivo poglavje in vredno prostora v koledarju.

Katka Zupančič opisuje nevernega Tomaža, ki misli, da so poročila, ki opisujejo nacijska tolovajstva po Slovenskem pretirana. Kar ona napiše, je dobro in prijetno brati.

Frank Kerže je prispeval povest, kakršnih je bilo še malo v našem jeziku, ako sploh kakera. Tice se življenja hišnika, ki ima lepo zvencev titel "sup", a v resnici je garač, hišnik stanovanske hšie v New Yorku, v kateri ga dan za dnem nadleguje s tem ali onim kakih sto družin. Rojak "sup" je končno podlegel velikim naporom in nasledil ga je tebi nič meni nič drug "sup".

Anton Slabe je zastopan s črtico "Zasenčena pot". Je to slika družinske tragedije in življenja garačev.

Louis Beniger je napisal članek o slovitem ameriškem pisatelju in pesniku Karlu Sandburgu. Tudi spet nekaj novega v našem tisku.

Kakšni so plemenski nagibi Slovencev, Hrvatov in Srbov? To študijo je priredil dr. Niko Zupančič in jo preuredil za naš koledar pokojni Ivan Vuk. Prišla je na vrsto v tem letniku.

Anton Garden razpravlja v članku pod naslovom "Temelji (Nadaljevanje na 3. strani.)"

Kaj bo z našim delom na prosvetnem polju?

Vojna posega s svojimi posledicami in učinki v milijone življenj, v nešteto podjetij in v delovanje društev ter raznih drugih organiziranih skupin.

Tako je vsled nje in pa zaradi raznih drugih vzrokov več ali manj zelo prizadeto tudi delo na kulturnem polju vseh narodnosti v tej deželi.

Slovenci niso izjema. Zato je potrebno, da si vzlic vsemu ohranimo saj ogródje teh aktivnosti tudi v takih naselbinah, ki so s slovensko dramatikó in petjem skoro čisto prenehale.

In dalje je treba skrbeti za našo književnost. Prosvetna matica, ki je dosedaj izdala nad dvajset knjig in brošur v okrog 40 tisoč izvodih, si prizadeva ostati na odru naše kulture, in trudi se, da se goji po naselbinah tudi slovensko dramatikó in petje.

Uspela bi boljše, ako bi imela več dohodkov. A tako pa ji pripada le do blizu 200 društev ter raznih drugih slovenskih ustanov, ki ji prispevajo do tisoč dolarjev na leto.

Meseca decembra letos in januarja prihodnje leto imajo vsa društva, slovenski domovi, klubi, pevski in dramski zbori ter zadrúge seje, na katerih se bo sklepalo o takih rečeh.

Vsi, ki se zavedate, kolikšne važnosti je delovanje na prosvetnem polju, in kako potrebno je, da imamo v ta namen centralno organizacijo, poskrbite, da pristopijo v PROSVETNO MATICO tudi tiste organizacije, ki se njenih nalog in dela zavedajo, a jo ne podpirajo in še niso v nji.

C. I. O. V NOVI FAZI SVOJEGA RAZVOJA

Unije CIO so zaključile svojo peto redno konvencijo v soboto 14. novembra. Vršila se je v Bostonu. Burnih prizorov je bilo malo. Manifestacija, ki so jo delegati priredili predsedniku Murrayju, pa je trajala več minut. Bil je za predsednika soglasno izvoljen. Prvič je postal predsednik po priporočanju in na željo Johna Lewisa. Sedaj je bila zanj iskreno vsa konvencija, ker so delegati uverjeni, da bo on kos Lewisovim spletkam proti CIO.

Lewis in Murray sta bila dolgo ožja prijatelja. V unijo UMW sta bila kakor priračee-

na. Ko je Lewis izjavil, da ne bo več prevzel predsedništva CIO, če bo Roosevelt (leta 1940) znova izvoljen, je besedo držal in si poiskal za naslednika Murrayja. Pričakovano je, da bo deloval po njegovih navodilih. A v novi službi je Murray uvidel, da če hoče unijam CIO kaj koristiti, mora stati na svojih nogah. Tako je nastal spor med njima. Najprej po malem, potem vsled razlik v njunem mišljenju glede vojne in odnošajev do predsednika Roosevelta.

Lewis je storil kolikor je mogel, da bi CIO, kateremu je bil

on glavni ustanovitelj, izpodbil tla. Ena najbolj dramatičnih potez v teh prizadevanjih je bil njegov tajni dogovor s par vodji AFL za pridruženje CIO k Greenovi zvezi, v kateri bi na podlagi te zaupne pogodbe le Lewisova unija kaj štela, druge unije CIO pa bi postale nekeke pastorko, podrejene vodstvu, katero je industrialne unije vedno zametavalo.

Murray je z ostalimi člani odbora CIO takrat tisto Lewisovo potezo spoznal za takšno, kar je pomenila in jo preprečil. Ni pa zaprl vrat pogajanju z AFL za slogo in združenje.

Lewis je storil drugo dramatično potezo, ko je sklical to jesen konvencijo svoje unije istčasno kot se je vršila konvencija AFL in teatralno predlagal izstop UMW iz CIO. Doživel je med delegati premo-garjev ovacijo kakor jo je minuli teden Murray, kar ni važno. Tragično je, da je ameriško unijsko delavstvo sedaj razdvojeno bolj ko kdaj prej. A Murray in ves odbor CIO je delegaciji v Bostonu zagotovil, da bo deloval za združenje tako, da bo v korist delavstvu, ne pa kakemu posamezniku osebnih ambicij.

PEVSKI ZBOR "ZARJA" V CLEVELANDU

izgledi na Zahvalni dan v četrtek 26. novembra koncert. Prične se ob 5:30 popoldne v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Vstopnice v prdprodaji so po 50c.

POVESTNI DEL

MASKA

(Nadaljevanje in konec.)

"Smem vprašati, gospa Helena, ali ste že dolgo poročeni?"

"Dolgo, nekaj let," je odgovorila in zopet vzdihnila.

"Ali ne znajo zdravniki bolj ljubiti?"

"Na kakega zdravnika misli. Aha, ima me za ono Heleno. Mu je že katera izmed plesalk to natvezila," je pomislila in odgovorila glasno: "Zdravniki so silno mrzli ljudje. Tudi ko prekujejo srca najlepših gospa, ne morejo spoznati prave ljubezni. Trkajo in poslušajo, potem pa pravijo: Ničesar posebnega nismo našli. Lahna srčna nevrastenija! Pijte tinkturo valerijano! Še bolj mrzli so ko uglaševalci klavirjev, ki ne pomislijo, ko uglašajo strune, da bi bilo mogoče zaigrati nanje najlepšo simfonijo."

"Torej, gospa Helena, vi niste zadovoljni z zakonom?"

"Mladi vitez bi ne smel kaj takega vprašati. On bi moral pogledati v oči in sam razvolati vprašanje."

Pogladen se je sedaj ponovno zamaknil v oči in se mu je zazdelo, da so vlažne, kar ga je vsega prevzelo: "Kako le, da ne zna on ceniti takih oči."

"Dragi vitez, ljudje se starajo in potem jim je samo za uspeh v poklicu in za denar. Ne menijo se več dosti za oči svojih žen." — Stisnila se je tesneje k njemu. On se je sedaj spomnil na Justiko.

"Helena, tudi nekatere žene so take in to že od vsega začetka in ne samo, ko se starajo. Poznal sem jo, ki se je poročila le zaradi denarja in položaja in tako z največjo lahkoto pozabila na nekdanjo ljubezen."

"Žena ne pozabi na ljubezen nikoli, četudi se poroči radi položaja in denarja. Žene so včasih kakor otroci. Radi nove igranje zavrnejo prejšnjo, lepo in dragocenejšo, potem pa jim je za prejšnjo žal. Ali vam je bilo potem po tisti ženi, ki se je poročila radi denarja in položaja žal?"

"Meni?"

"Saj sem vam poprej iz oči prebrala, da mislite na svojo nekdanjo ljubico."

"Pravilno ste uganili. Mislim, da dobro poznate ljudi."

"Ali ste imeli potem mnogo žensk?"

"Nekaj sem jih imel. Lahko bi jih imel več, a ni mi bilo do tega."

"Torej niste mogli, moj zali vitez, pozabiti prve."

"Pozabiti? Pozabil sem."

"Niste pozabili ampak le uspalite ste svoje čustvo. Potlačili ste ga, toda ono ni hotelo

BOGOMIR MAGAJNA

umreti. Ali njen mož še živi? Je zadovoljna ob njem?"

"Zadovoljna je, čeprav je že star in zavaljen in čeprav misli samo na drva in denar."

Komaj je izrekel to trditev, ga je že zapela vest, čeprav je bil nekoliko vinjen.

"Vraga, kaj mi je danes, da tako govorim o svojem šefu, ki je vendar živ razum in vljuden človek," je pomislil in nadaljeval glasno: "Sicer je pa plemenit človek, trgovski genij. Še v največji krizi je znal..."

"Pustimo krizo, dragi vitez, vsaj na tem plesu v nemar. Ali se niste skušali nikoli potem približati svoji prejšnji ljubezni?"

"Nikoli," je odvrnil mrko.

"Niste storili prav. Čujte, dragi moj, jaz sem se tudi poročila radi položaja, toda danes bi dala mnogo zato, če bi mogel biti nekdanji vsaj eno uro moj, kakor nekoč. Čutila bi tisto uro kakor odrešenje!"

"Čutim, da vam je res težko. Zakaj ga ne privabite na ta ali oni način k sebi?"

"Saj bi ga poklicala, toda on bi morda ne hotel priti. Postal je razen in mrk človek. Ne mara za ženske. Niti poročiti se ne sme. Poklic mu je vse."

"Tak je, kot sem bil dosedaj jaz," je pomislil Pogladen. "Sicer mora biti tudi ta Helena prava! O onem nekdanjem govoru s tako žalostjo, pa se obnem tako zelo stiska k meni. Razumi jih, če moreš! — Vendar si ni hotel radi tega delati sivih las. Čutil se je celo polaskane, da si je izmed plesalec zbrala ravno njega. Zdelo se mu je imenitno, da se mu izpoveduje, čeprav ga je srečala komaj prvič. Taki lepi gospe je prijetno biti za tolažnika."

"Ali bi me hoteli peljati v bufet? Zejna sem."

Z veseljem jo je odpeljal iz dvorane. Utrujen je bil že od plesa. Čustva so mu bila razpaljena in je slutil, da se bo kmalu pripetilo kaj zelo zanimivega. Da bi je vsa stvar ne imela kakih hudičevih komplikacij — saj taki poizkusi so včasih nevarni. Kje le je njen mož! — "Kaj bi lepa Helena rada pila: limonado, oranžado?"

"Ah, pila bi vino, pila, pila bi kar naprej opila bi se rada do nezvesti. Še nikoli nisem bila dovolj pijana."

Jože Pogladen jo je opazoval skoraj z usmiljenjem. Sedaj, ko sta sedela drug nasproti drugemu, si jo je lahko podrobneje ogledal. Vsa je kipe. Zibala se je nestrpno naprej in nazaj. Prekladala nogo čez nogo. Sklanjala se je glo-

boko, da se, je lahko globoko zamaknil tudi on. Povedala mu je, da je mož v stranski sobi in naj se zali vitez ničesar ne boji, saj moža prav gotovo ne bo do konca veselice nazaj. Šepetala mu je, da bi bilo dobro, če bi se večkrat kje srečali. Vitez Vladimir se vendar ne bo zbal njenega moža.

"Ne bo se ga zbal," je odgovoril Jože Pogladen navdušeno. "Pijava, gospa Helena!" — Sedaj se je res smatral za junaka: "Tisti trgovci je prav prerokoval — kot nekoč vitezi v Benetkah," je pomislil in zvrnil vino vase. Pila sta kar naprej. Pogladen je bil dosti manj vinen kot Justika in se je kmalu popolnoma natreskal. Zaljubljen je strmel vanjo. Postajala sta vedno bolj razpaljena. Ona je poskrbela, da ji je zdrnila bluzja še globlje. Potegnila je pod mizo krilino, niti v njej ni stiskala svoje koleno k njegovemu. Postajal je ves nemiren in se je ohrabril tako, da je položil na njeno koleno svojo dlan. Budila so se v njem vsa tista čustva kot pred davnimi leti. Postajal je blažen. Ni ga skrbelo, kaj bo rekla okolica. Sicer pa je bila že vsa dvorana kot omamljena. Godba je igrala same ve-sele in razigrane plesne kar naprej, in plesalci so med plesom vriskali in prepevali. Trenutki so sedaj hitro bežali.

"Vroče je. Glava me prične boleati. Rada bi stopila na sveži zrak," je zašepetala Justika.

"Na sveži zrak?" — Jože Pogladen je razumel. Sklonil se je skoraj do njenega obraza in že pijano mrmral. "Čujte, draga Helena, nekoč sem silno ljubil neko Justiko; da, tisti, o kateri sem prej pripovedoval, je bilo ime Justika. Marsikdaj sva plesala v tej dvorani in jaz sem toliko koprnel po njej kot danes za vami. Čujte, iz stranske dvorane vodijo vrata na mračno dvorišče. Nihče izmed plesalcev ne ve za tisto dvorišče. Tja sva včasih med plesom stopila z Justiko. Tam je dosti svežega zraka. O, zdi se mi, da je danes prav tako, kot je bilo takrat."

"Pelji me tja, moj vitez Vladimir," je zašepetala.

Naš vitez je vstal, zagrabil gospo za roko in jo vlekel skozi gnečo v stransko dvorano, da si je sam še komaj lovil ravnotežje. Njegova duša je bila blažena in razburkana. Čustva so drvela skozi njega, kot je verjel v tistih trenutkih gospod Pogladen, in primera z beneškim plemičem se mu ni zdel sedaj prav nič pretirana, kljub temu, da so bili nekdanji poizkusi veliko nevarnejši kot dandanes. Posrečilo se mu je odpreti vrata in stopila sta na temno dvorišče, ki pa vendar ni bilo tako mračno, da bi ne bilo mogoče od blizu razločiti obrazov. Jože Pogladen se je naslonil na zid, da bi laže lovil ravnotežje in prišel brez obotavljanja Justiko nase. Neno mu je smela masko z obraza in zašepetala: "Še vedno si lep, še vedno si moj." — Skoraj je potegnil tudi on masko z obraza nje in izbulji oči poln preplašenega strmenja. Toliko da ni tresel na tla. Vse se mu je zavrtilo pred očmi: Nekdanja ljubezen, Justika, čez vse pa mogočni, genialni šef: "Gospa Justika, oprostite, res nisem vedel," je zajecal. Ni zapazil njenega otožnega pogleda in prosičih oči: "Prosim milostljiva, mislim sem, da ste zdravnikova žena," je jecel kar naprej. "Prosim, nikar ne povejte gospodu šefu, kajti jaz..." Obraz mu je postal skoraj spačen. V silni zadregi si je z viteškim rokavom obri-sal znojno čelo. Justika se je brž znašla in sedaj planila v smeh, v zvonek smeh, ki se je razlegel po vsem dvorišču. Kar naprej se je smejala in se tolkla z dlanmi po kolenih, medtem ko je on neskončno začuden strmel vanjo. Končno se mu je nekaj posvetilo, in menil

Ceta sovjetskih vojakov v Stalingradu. Mesto je bilo v več ko osem tednih nemškega obleganja domalega porušeno, toda Hitler ga v zvezi s svojim napadom, v katerih ni štedil ne z življenji svojih vojakov, ne z materijalom, ni mogel vzeti, dasi je to nemškemu ljudstvu svečano obljubil. Ampak obljubiti in izvršiti sta dve stvari.

je, da je doumel smisel njegovega smeha. Kri mu je šnila v obraz, hotel je popraviti zamujeno in je poizkušal ponovno objeti Justiko; toda ona se mu je sedaj sunkoma izmaknila: "Ne bojte se, gospod vitez Vladimir, niti besedice ne bom povedala svojemu možu," je vzkliznila in zbežala skozi zadnja vrata nazaj v dvorano.

Drugo jutro je Jože pogladen zaklenil kostum in masko v najspodnejši predal svoje o-mare in se potem zopet pogreznil v spanje.

Naciji se pridno pripravljajo za prezimovanje na Ruskem

Nacije je lanska zima zalotila nepripravljene na Ruskem. Ker ne marajo več doživeti takih mrzlih dni brez potrebnih priprav, se sedaj z vso temeljitostjo pripravljajo za bližajočo se zimo v Rusiji, kakor se glasi neko berlinsko poročilo v švicarskem listu Le Democrate.

Posebna črta utrdb, zgrajenih za bojno fronto po vseh vaseh in mestih, ki so v nacijskih rokah, se je ojačala z zgradbami iz betona. Vojašnice se postavljajo v številnih krajih po zasedeni Rusiji.

Nadalje je Hitler še pred

nedavnim poveril trem generalom nalogo, da bodo prehranjevali, oblačili in gredli vojaštvo pozimi. General Halder, ki je eden izmed Hitlerjevih osebnih svetovalcev, ima skrbeti za potrebe v armadi, general Jacob, ki je bil poprej pomočnik pokojnemu drju. Fitzu Todtu, ima v oskrbi utrdb in general Wietersheim nadzoruje zaloge in železnice.

Po omenjenem poročilu so skozi celo poletje nemške tovarne izdelovale posebne aparate za segrevanje motorjev in lokomotiv. Vsi krznarji morajo zdaj zapreti svoje delavnice od pondeljka do četrta vsak teden ter delati za armado. Bele oglavnice in smučarji se v tisočih in tisočih izvodih pošiljajo v Rusijo. Zaloge, pripravljene za armado, segajo v astronomične številke: 20.000.000 kilogramov kruha na teden (kilogram je dobra dva funta), 5.000.000 kilogramov mesa, 1.000.000 kilogramov masti 11.000.000 kilogramov krompirja.

Nemške priprave za zimsko bojevanje se morejo letos vsi temeljiteje, ker so vojske prodirale le v enem odseku bojne črte, kakor pravijo berlinski krogi. Vsi drugi odseki se pripravljajo s kar največjo skrbjo za prezimovanje.

Nekoliko pregleda vsebine Am. druž. koledarja

(Nadaljevanje s 1. strani.)

svetovnega miru" o rečeh, kakršne določno pojasni že naslov sam.

"V gostilni pri Kavki." Kaj je to? Prikaz o rojaku, ki so ga težke okoliščine, in neznatne stvari lomatile sem in tja ter ga koncem konca spremenile v človeško podrtijo. To povest je napisal Frank Česen.

Janko Zega je napisal v ta koledar krasen prispevek, ki ima naslov "In zopet gorijo kresci". Iz njega razvidite, da se Zegova črtica tiče naših ljudi tam čez v njihovih najbližjih dneh.

"Brazilija in sedanja vojna", ter "Državlani in nedržavlani v tej deželi" sta stvari, ki jih je priredil Zvonko Novak.

O, tudi za denar se zanimajo ljudje. Pa še kako! O tem ima članek, z naslovom "Nekaj o denarju" Leo Zakrajšek.

Frank S. Tauchar je napisal črtico "Tragedija v gozdu". Poleg do tu omenjenega gradiva, ki je razen enega spisa vse od ameriških sotrudnikov, bo v koledarju še mnogo drugega od naših znancev in starem kraju. S pesmimi so zastopani Katka Zupančič, iz starega kraja pa Mile Klopčič, Tone Seliškar, Anton Debeljak s "Koroško budnico", Fran Albrecht, Longfellow v prevodu Griše Koritnika in več drugih.

Dalje bodo v koledarju satira Davki; Mož na mesecu (Sven Hedin-Ivan Vuk); Zadnja pot Georga Brandta (Hans Werft-T. M.); Gremo v Ljubljano (Miško Kranjec); Za očeto v Egipt (Nikolaj Rajnov, iz bolgarske Tone Potokar); Iz gostije v času kuge (Aleksander Puškin-Božo Vodušek); Ivan Cankar hodil po poti, po kateri sta mu velevala srce in vest; Motiv s ceste (Ignac Koprivc).

Frank Zaitz piše v tem letniku o slovenski vasi. Poleg teh bo precej drugih krajskih stvari informativne vrednosti in mnogo slik.

Poskrbeti je bilo treba, da smo ključarni vrnili stare kovine, ki se jo uporabljajo za ključje v tolikani količini kot smo jo naročili. Pravijo, da bodo restrikcije v tem v bodoče še večje, a kar se prihodnjega letnika našega koledarja tiče, se je tudi to delo izvršilo kot prejšnjega leta.

Cena Ameriškega družinskega koledarja je posamezen izvod \$1. Za večja naročila je popust. Kdor je pri volji pomagati ta koledar razpečavati, ali pa kaka pojasnila o njemu, naj piše upravi Proletarca.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je poslal 8 naročnin, med katerimi je nekaj novih, še en oglas za koledar ter naročilo za 125 iztisov istega, za začetek, pravi.

Iz Clevelanda, O., so poslali: Joseph F. Durn 2 naročnini in \$1.75 listu v podporo; John Krebel 12 naročnin, \$4 listu v podporo ter oglas za koncert "Zarje", ki se bo vršil na Zahvalni dan 26. novembra. Pričakuje obilno udeležbo iz domače in okoliških naselbin.

James Dekleva, Gowanda, N. Y., je poslal dve naročnini, provizijo pa v tiskovni sklad. Pravi, tudi za koledar bo storil svojo dolžnost in ga pomagal čim več razprodati.

Anton Zele, Fairchance, Pa., je obnovil naročnino, naročil koledar in prispeval dolar v tiskovni sklad.

George Smrekar, Aliquippa, Pa., je poslal \$11.35 v tiskovni sklad, ki jih je zbral ob priliki zborovanja federacije SNPJ za zapadno Penno. Naročil je tudi 20 koledarjev.

Tone Zernik iz zap. Penne je poslal še 16 naročnin in nabral \$4.50 v tiskovni sklad. Poslal je tudi še en oglas za koledar.

Joseph Krmel, Burgettstown, Pa., je poslal prispevke za klub št. 19 JSZ, zraven pa obnovil naročnino ter naročil 12 koledarjev.

Naročilo za 15 koledarjev je poslal Frank Zerovec, Kenosha, Wis.

Iz Moon Runa, Pa., je poslala dve naročnini Jennie Jerala, Jacob Ambrozich pa je poslal 6 oglasov za koledar.

Frank Strah, Lawrence, Pa., je naročil 12 koledarjev.

Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo., je poslal še dve naročnini, \$1.50 v tiskovni sklad in prvo naročilo za 50 koledarjev. Ker je naselbina velika, upa, da se jih bo precej več prodalo. Pomagal mu bo tudi Frank Boltezar in morda še kdo drugi.

Martin Judnich, No. Chicago, Ill., je poslal 10 naročnin, prispeval dolar v tiskovni sklad enega pa Anton Gosar. Dalje so prispevali v tiskovni sklad še Anna Mahnich, John Mahnich in Jack Mesec vsak po en dolar.

Chicago: Frank Bizjak dve naročnini, Frank Udovich 17 oglasov za koledar, John Chermazar 3 naročnine, Chas. Pogorelec 10 naročnin in 20 oglasov za koledar, Jože Oblak pa dve novi naročnini.

Frank Cvetan iz Johnstownskega okrožja v Penni je po-

slal 7 naročnin, 9 oglasov za koledar in \$1.75 v tiskovni sklad, 25 koledarjev pa je naročil Frank Podboy iz Park-hilla.

Mike Kopach, Barberton, O., dve naročnini.

Mike Krultz, Willard, Wis., mi piše: "Ker ti danes slučajno ne pošiljam nobene naročnine, sem pa zbral nekaj v tiskovni sklad." Poslal je \$4 in naročil 20 koledarjev.

Iz Superiorja, Wyo., je obnovil naročnino John Porenta in poslal dolar v tiskovni sklad.

Jože Snoy, Bridgeport, O., je poleg prispevkov za klub št. 11 JSZ poslal tudi 3 četrletne naročnine. V kratkem naroči tudi koledar za ondotne naselbine.

Iz Detroita, Mich., je poslal Peter Benedict 6 oglasov za koledar, John Zornik še 3, Matt Urbas pa je naročil 125 izvodov koledarja.

Iz Arme, Kans., je John Shular naročil 75 koledarjev. Ko te prodamo, jih naročimo še, pravi.

Dalje so naročili koledar slednji: Jože Ovca, Springfield, Ill., 30 iztisov; Anton Tratnik, Diamondville, Wyo., 20; Herman Drobosch, New Waterford, C. B., Nova Scotia, Kanada, 6; Anton Zupančič, Point Marion, Pa., 10; Frank Bregar, Avella, Pa., 12; Theresa M. Arch, Youngstown, Pa., 11; John Pečnik, Fontana, Calif., 10; John Kobe, West Newton, Pa., 17; Frank Kolenc, Windsor Heights, W. Va., 3; Nick Triller, Library, Pa., 25; Joseph F. Durn., Cleveland, O., 25 in klub št. 222 JSZ, Girard, O., 50 iztisov.

Zarja obeta podati občinstvu sijajen koncert

Zahvalni dan četrtek v novembru ima za Slovence v Clevelandu še poseben pomen, ker je to ob enem praznik pevskega zbora Zarje, ki ima na ta dan v Slov. nar. domu na St. Clair Avenue svoj redni je-seniški koncert. Tako bo tudi letos. Vodstvo zbora občinstvu zagotavlja, da bo spored izbo-ren v vsakem zboru, vstopnina na koncert pa je samo 50c, kdor si vstopnico kupi v pred-prodaji.

Bombniki nad italijanskimi mesti

Od kar so Angleži v ofenzivi v Afriki in je tam sedaj tudi ameriška armada, so se napadi zavezniških letalcev na italijanska mesta zelo pomnožili.

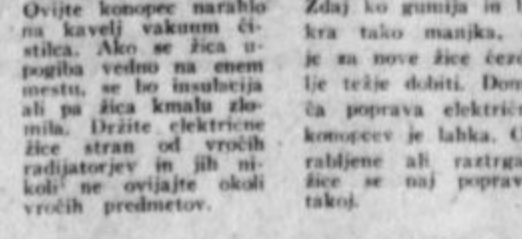
Kaj storiti, da bo vaš električni konopec DALJE TRAJAL

Vaše električne naprave bodo vzdržale dalj in vam nudile več po-strežbe ako pravilno ravna-te z zamaškom v steni; to bo preprečilo, da se ne uničijo konci v napravi. Odstranite torej zamašek v steni najprej.

Zdaj ko gumija in bu-krta tako manjka, je za nove žice zeda-je težje dobiti. Doma-ča poprava električnih konopecev je lahka. O-bra-bljene ali raztrgane žice se naj popravijo takoj.

Pazite na to, da so za-maški vedno tesno v-iztoku... Narahlo vta-kojeni zamaški povz-ročajo ovire toliko radi-čar odgovorne vtilce. Ne potegnajte konope-ja iz točke, pač pa pri-mi-te zamašek ter ga na-glo potegnite ven.

Public Service Company of Northern Illinois

KONCERT SAVE

V NEDELJO 29. NOVEMBRA

ob 3. popoldne

V DVORANI S. N. P. J., CHICAGO.

FIN KONCERTNI SPORED. — OPERETA.

NASTOP GOSTUJOČIH ZBOROV.

VSTOPNINA 50 CENTOV

Rojaki Slovenci!

Reliance Federal Savings & Loan Ass'n v Chicagu

posojuje denar na prve vključbe (First Mortgages) pod najugodnejšimi pogoji, in pred vsem, PO NAJNIZJIH OBRESTITIH na zapadni strani mesta Chicaga.

Ako rabite posojilo, obrnite se na naš urad, kateri služi v popolno zadovoljstvo slovenskega naroda že nad 34 let.

Točna in poštena postrežba vam je pri našem podjetju zagotovljena.

Za Vašo naklonjenost se Vam priporoča

LEO JURJEVEC, Sr., predsednik

Reliance Federal Savings & Loan Ass'n

1904 West Cermak Road

Phone Canal 7130

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

V Argentini deluje odbor primorščih Jugoslovcev, ki mu predsedujeta Marij Medvešek in Andrej Šarce. Obrnila sta se na grofa Carlo Sforza, ki je bil na italijanskem kongresu v Montevideu z apelom, da naj pojasni, kaj je njegovo sedanje stališče glede primorskih Slovencev, katere je pomagal po prejšnji svetovni vojni porinili pod Italijo.

Sforzevo stališče jima je znano, a s svojim prvim pismom nanj, ki je bilo objavljeno v italijanski, angleški, španski in v slovenskem ter hrvaškem jeziku, sta hotela javnost le opozoriti, da deluje Sforza za imperialistično Italijo, ki naj dobi podse še več Jugoslovancev, kakor jih je dobila v prejšnji vojni. Priznavata mu, da je on protifašist, in da je bržkone tudi za svobodno volitve, toda je za večjo Italijo na stroške drugih narodov. Ne sreča za 600.000 primorskih Jugoslovancev, in za ves slovenski narod je, da nima sedaj še nikjer določno začrtane zaslonbe, razen kolikor jo ima v Moskvi. Vednina slovenska stranka, ki je bila ves čas fanatično protisovjetska, se zaslonbe v Moskvi nič ne raduje, v Londonu in Washingtonu pa se ji še ni posrečilo dobiti tako zagotovilo, ki bi pomenilo, da na mirovni konferenci ne mislijo vladati s slovenskim in hrvaškim narodom v prid Italije, ali pa v korist Otu Habsburškemu.

Samo premier Simović v Londonu je v imenu jugoslovanske zamejne vlade izjavil, da zahteva Jugoslavija vse jugoslovanske primorce, ki je bilo z mirovno pogodbo v Rapallu dodeljeno po prejšnji vojni Italiji — in nato je moral vsled te izjave odstopiti. Kdo je storil pritisk nanj, da se je moral umakniti? Vsi člani jugoslovanske vlade to dobro vedo in povedo le, da je Simović moral odstopiti, ker ni "diplomata". Njegova izjava sedanje vlade nič ne veže. In je dvomljivo, če sploh še kdo v nji resno misli na njegov proglas. Vedo predobro, da bodo pri zeleni mizi odločevali drugi, ne oni. Njim bo dovoljeno le vprašati in popuščati, ne odločevati.

Bodočnost slovenskega naroda torej ne preteči nevarnost toliko s strani očišča, ker to bo tepeno, pač pa od mešetarjev, kakor sta Sforza in Oto, in še marsikdo. Oni so članom ameriškega državnega oddelka in Anthonyju Edenu v Londonu veliko bližji kot pa kdor koli izmed predstavnikov slovenskega naroda. Isto se lahko re-

če glede Hrvatov. Krivi tema so mnogo tudi Slovenci in Hrvati sami, in Srbi še posebno, ker so storili po prejšnji vojni usodno napako z napačno obliko svoje države. Tako se je pred zunanjim svetom predstavila za nezrelo, njen balkanizem pa so njeni sovražniki še povečavali. Tudi sedaj med Slovenci, Hrvati in Srbi ni niti zdaleč tako kakor bi med brati v tej težki uri preizkušnje moralo biti.

JIC (časniški in poročevalni urad jugoslovanske vlade v New Yorku) je nedavno objavil sledečo notico:

"Havas" poroča iz Vatikana: Monsignor Borgoncin Duca, nuncij v Italiji, je obiskal koncentracijsko taborišče, v katerem je interniranih pet tisoč Slovencev, samih katoličanov. Blagoslovil jih je v imenu papeža, razdelil jim verskih predmetov in svetinj in tudi denarne podpore. Nuncij je obiskal tudi skupino dalmatinskih žen, ki so zaprte v nekem drugem taborišču."

Poudarek, da so to "sami katoličani", ni na mestu. Uradno se vse Slovence smatra za katoličane, pa če hodijo k maši ali ne. Za take jih je zapisavala pokojna Franc-Jožefova Avstrija, potem Jugoslavija in kajpada tudi Vatikan in Italija. Papežev nuncij Duca bi morda lahko storil za teh pet tisoč Slovencev veliko več kot je, ko je razdelil mednje le nabožne predmete in nekaj sto lir, ako bi zanje posredoval pri Mussolinijevi trhlji vladi, kateri je dodeljen. In enako tudi za dalmatinske žene. Čemu jih sploh treba imeti zaprte v Italiji, ko prav gotovo niso izvršile nobenega zločina!

Zavezniška propaganda miluje italijanski narod za "podzermeljeno ljudstvo", kot so na primer podjarmljeni Čehi, Poljaki, Rusini itd., le "duče" je lopov in pa njegovih par črno-belih osumenjen "avtoritativnih" ingtorov in Londonu smatrajo, da bodo na ta način napravili med Mussolinijem in pa ljudstvom s pomočjo cerkve ter raznih Sforzov tolikšen razdor, da se bo Italija umaknila iz vojne in s tem pospešila Hitlerjev padec. Kdor pa razmere v Italiji nekoliko pozna, ve, da je fašizem v nji v dvajsetih letih dobil ljudske množice na svojo stran, razen mednarodno, socialistično vzgojeno delavstvo, in liberalne intelektualce. Te je zatri s silo, nad podjarmljeni Jugoslovani pa je uveledel teror. Morda je strategično pravilno, da zavezniki sedaj delajo razliko med takozvanim narodom in njegovim dučejem, a pošteno in logično to ni, še manj pa, če mu v nagrado za umik iz vojne ponu-

Otok Malta, ki je angleška pomorska trdnjava ob peti Italije, je v tej vojni doživel več napadov iz zraka kot katerikoli drug kraj na svetu, toda ga Italijani in Nemci nikakor ne morejo vzeti ali strati, ne z letalskimi in ne s pomorskimi napadi. Posadka na Malti je zbila na tla že blizu 200 sovražnih letal. Na gornji sliki je deček, ki se solni med razvalinami svojega bivega doma.

jajo nekaj kar ni njegovo in česar ni zaslužil. Naj si Italija pravičen mir najprvo zasluži in prizna se ji naj le, kar je njeno. In pomaga se naj v nji takim ljudem, ki so demokrati iz prepričanja, ne iz oportunitizma, in ki delujejo za vzajemnost med narodi, ne pa za italijanski imperializem.

Jugoslovanska vlada je iz Londona sporočila Jugoslovancem po radiu o ameriški invaziji v francosko severno Afriko in jim zagotovila, da se dan obračuna bliža. Ob enem jih je posvarila, naj ne tvegajo svojih življenj po nepotrebnosti. JIC pravi, da se je tisto svarilo takole glasilo:

Bratje! Ne prenačajte se v akciji! Se ni prišel pravi trenutek za to, da pokazate kaj hočete in zmorate storiti. To vam priporoča jugoslovanska kraljeva vlada. Pripravljajte pa se na splošne vstaje, katere vam bomo oznanili. Takrat vas bo pozval naš glavni poveljnik general Draža Mihajlović in naši zavezniki. Ne bodite nestrpnosti, počakajte!

Ali razumete gornje in pa spremembo v taktiki zamejne vlade? Prej je širila propaganda o sijajnih uporih generala Mihajlovića in njegovih četnikov — a sedaj pa, počakajte! Ne bodite nestrpnosti! To je klic zoper partizane, ki se upirajo po Sloveniji, v Dalmaciji, Črni gori in v Hrvatski, pa deloma tudi v Srbiji, ker nečejo "počakati". In ako ni tistega klica pomen tak, kaj naj potentakem sploh pomeni? V Jugoslaviji in v zamejnih vladah se gode čudne reči. Newyorški New Leader na primer razkriva neke intrige, ki se gode v poljski zamejni vladi in med njenimi agenti v Ameriki in Angliji, ali kjer že se nahajajo. Reakcionarji v nji — sami bogati ljudje, hočejo obnovitev Poljske, toda zase, kakor je bila njihova poprej. Za demokracijo pa so kajpada vsi, le vsakdo po svoje. Saj je še celo rumunski kralj Karl, ki sedaj vesela v Mehiki, za demokracijo, kakor je tudi njegov nečak Peter II. v Londonu.

Kdor v Evropi se v tej vojni upira osvobodilcem in kvizlingom, je "bandit in komunist". In kjerkoli imajo uporniki zveze z Moskvo in so od nje podpirani, jih gledajo z velikim nezaupanjem, ali pa celo z gnevom in strahom tudi mnogi taki, ki so za poraz očišča.

Stalin, Molotov, in predsednik Sovjetske unije Kalinin so dobili 7. novembra, na praznik 25. obletnice boljševiške revolucije, veliko čestitk. Poslali so jim jih tudi kralj Peter II., premier Slobodan Jovanović in minister zunanjih zadev Mom-

čilo Ninčić. Ako ni bila to le formalnost, je dobro. Kajti dokler so bili ti ljudje še v Beogradu in v njemu kaj pomenili, zanje Sovjetska unija sploh obstojala ni. Jugoslavija je bila v Evropi zadnja izmed valnih držav, ki je priznala U. S. S. R. Poslala je tja deputacijo šele na predvečer Hitlerjeve invazije.

Ljubljanska zvezda, ob kateri je nekdanja nemška kazina, nunška cerkev, bivši kranjski deželni dvorec, pozneje univerza, in razna druga poslopja, je bil največji in najlepši trg v vsem mestu. Zadnje pomlad so cementni tlak po njemu razbili, zemljo zorali in nasadili v njo krompirja in drugega socija. Okupacijska oblast pravi, da je bil pridelek obilen. Enako so letos porabili tudi druge javne ljubljanske vrtove, med drugimi sloviti toivski park. Krompir je pač v takih dneh, ko trka glad na vsaka vrata, važnejši kakor šetališča in rože.

Preroki dandanašnji nimajo kaj posebno sreče. Tudi Hitler se jako moti v svojih napovedih. Njegovo lansko prerokovanje o popolnem uničenju sovjetske armade se mu ni prav nič obneslo, niti ne, da bo vojno konec leta 1941, seveda s totalno nemško zmago. Tudi njegovo zadnje prerokovanje, da bo Stalingrad vsak čas padel Nemcem v pest, se noče pa noče uresničiti. Mogoče bo v prerokovanjih imel več sreče premier Južnoafriške unije feldmaršal Jan C. Smuts, ki pravi, da se bodo v prihodnjem letu bojišča silovito razvila, da bodo zavezniške armade v ofenzivi in leta 1944 pa odločilno zmagale v vojni. V Moskvi in Čukingu na Kitajskem pa menijo, da so oni v vojni v velikem od začetka, prvi nad eno leto, drugi nad pet let, in njihove izgube so bržkone večje kot pa znaša vsa sedanja armada drugih združenih narodov.

Očividno je, da imajo zavezniki vse pogoje za zmago v tej vojni. Ako bodo zmagali tudi v miru, pa bo dobro za svet. Če bodo ljudstva na straži, bo mir res mir, ne pa ponovitev londonskega pakta in versajlskih zmot.

Švica ima v tej vojni precejšnje trgovsko mornarico, čeprav nima nobene morske luke. Nekaj parnikov je kupila, nekatera najela, da z njimi prevažajo živila in zdravila pod pokroviteljstvom mednarodnega rdečega križa, ki se jih iz raznih evropskih pristanišč dostavlja v od lakote prizadete kraje in vojni ujetnikom.

Kdor bi torej rekel, da služi "v švicarski mornarici", bi to sedaj ne bila več šala.

Koncert in opereta pevskega zbora Zarja

Cleveland, O. — Na Zahvalni dan v četrtek 26. novembra priredi pevski zbor Zarja koncert. Predvajan bo v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Prične se točno ob 5:30 popoldne.

Poleg koncertnih točk bo vprizorjena opereta "Beli telovnik" in predvajan bo krasen Straussov valček "Vino, ženka in spev". To bo nedvomno nekaj novega za naše občinstvo. Bredilo k temu valčku je tudi lepo in pomenljivo. Priredil ga je naš znani član August Komar.

Sporoč bo torej zelo pester in bo vsakemu všeč. Zbor bo zapel venček priljubljenih pesmi. Nastopil bo kvartet, več duetov in solistov.

Vstopnice v predprodaji so po 50c, pri blagajni bodo pa po 55c. Veljavne bodo tudi za na plesno zabavo, na kateri bo igral John Peconov orkester.

Delo zbora Zarje in njegove zasluge za napredek in kulturo je dobro znano. Sodeluje pri vsaki dobri akciji, na primer sedaj tudi pri religioznih akcijah v pomoč žrtvam vojne. Zato lahko upravičeno apeliramo na cenjeno občinstvo, da nas v četrtek 26. novembra poseti v čimvečjem številu. To bo zboru v zadoščanje, da cenite njegovo delo in bo z njim nadaljeval še s toliko večjim veseljem. Na svidenje!

A. Fatur.

Ali že imate vstopnico za Savin koncert?

Chicago, Ill. — Ako bi mi živeli sedaj v starem kraju, bi ne mislili na koncerte, nego na tugo, ki so jo zasejali po mestih in vaseh osvobodilci. Kjer ljudi koljejo, jim požigajo hiše in mučijo celo starce, tam ni petja.

Tu — čeprav smo priseljenci, smo Slovenci svobodni in slovensko petje se razlega ne da nas bi kdo motil razen ako bi se sami hoteli.

Dasi je tudi naša nova domovina ze blizu leta v vojni, je niti zdaleč ne občutimo, ker se življenjskih razmer tje, toliko kakor jo naši rojaki v stari domovini. Veliko naših slovenskih-ameriških fantov je že v armadi, mnogi izmed njih že na bojiščih, ali pa blizu bojišč. Ze marsikateri pevski zbor je prizadel na svojih močeh, ker so člani-pevci odšli v armado. Par izmed njih jih je celo že prenehalo "for duration". A pevski zbor Sava vtraja in v nedeljo 29. novembra bo nudil našemu občinstvu bogat koncert, ki bi ga bilo dobro celo rekordirati. Kajti kdo ve, koliko časa jih bomo še mogli prirediti, ako bo vojna trajala v nedolgu.

V prvem delu bo Sava pela slovenske narodne in klasične pesmi, v drugem delu pa bo petje v prizorih. Sodeloval bo hrvaški pevski zbor Zora, o katerem smo že v prejšnji številki poročali, da je to najstarejši jugoslovanski zbor v Chicagu, ki je priredil že opero v "downtownu", v gledališču Majestic, in več drugih dvoranah na zapadni strani.

To bo menda prvič, da Zora nastopi na Savinem koncertu. Dalje bo novost na tej prireditvi nastop hrvaške sopranstke Rose Arbanasove, ki je sijajna pevka in se na mah vsem priljublja.

Ko bo koncertni spored končan, se prične plesna zabava. Najprvo samo v vrhni dvorani, ker bo v spodnji pripravljena večerja za sodelujoče goste in druge udeležence. Po večerji pa bo ples tudi v spodnji dvorani. Igral bo Gradski orkester.

Vstopnice so po 50c. Dobite jih pri pevcih in pevskih Save, pri članih kluba št. 1 JSZ, v SDC in v uradu Proletarca. Nabavite si jih in določite si nedeljo 29. nov. za dan razvedrila in poslušanja petja.

VOJNI POLOŽAJ SE ZA ZAVEZNIKE ZELO IZBOLJŠUJE

(Nadaljevanje na 3. strani.)

s tem saj nekoliko vrnila za "prostovoljce", ki jih je on poslal proti španski republiki. Veliko več pa je Španija pomagala očišču ves čas vojne z materijalom, ki ga je naročala iz Južne Amerike, pa tudi iz Severne Amerike, in iz Afrike. Tudi diplomatično je prizadevala Londonu in Washingtonu težke skrbi. No, sedaj, če je Francovemu zatrdilo verjeti, se zaveznikom Španije ni več bati. Bržkone v Madridu spoznavajo, da ne bo Hitler tisti, ki bo predsedoval mirovni konferenci, pa se španska vlada pripravlja, da otme zase kolikor se največ da.

Drago pa plačuje to vojno poražena Francija.

Vichy ob zadnje znake neodvisnosti

O katastrofalnem padcu imperialistične Francije se ukvarja mnogo zgodovinarjev. Eden temeljitih vzrokov njenega zrušenja je bila vladajoča kasta, s svojim korumpiranim častopisjem, ki je spletkarila kjer je mogla in podtalno in javno delovala za "enotno fronto s fašizmom" proti Sovjetski uniji. Tako je bila na znotraj popolnoma demoralizirana in njeni vojaški strokovnjaki pa so za bodoče vojne delali še vedno načrte po starih metodah, ker se jim ni zljubilo gledati v napredovanje tehnike, v nove iznajdbe in se nekoliko pobrigati, kaj počne Hitler. Češ, ako bo koga napadel, bo to le komunistična Rusija, ne pa Francija, ki je vsled svoje Maginotove obrambne črte nepredorljiva.

Vpad ameriške armade v francosko Afriko je bil Hitlerju povod za invazijo v še ostali del Francije, ki se je smatral za neodvisno, enakovredno državo. Zavezniki zagotavljajo, da bo Francija po porazu Hitlerja obnovljena v svoji stari imperialistični veličini. A zdi se, da bo pri tem francosko ljudstvo imelo več besede kakor jo je v ljudski fronti prejšnjih dni in si bo državo preuredilo po svojem okusu. Kajti če se vrne na površje stara, koruptna, gnila francoska buržvazija, bi to ne pomenilo drugega kakor nov privilegij imovitim in vladajočim in večjo bedo za delovno ljudstvo.

Težave zaveznikov

To so kajpada politični in ekonomski problemi, s kakršnimi se vrhovna poveljstva zaveznikov ne utegnejo ukvarjati. Njihova naloga je zmagati. Bolj določne cilje ima fašizem, o katerem se že v naprej ve, kaj hoče in tudi na vojno je bil pripravljen veliko boljše kot pa katera izmed zaveznikov držav, z izjemo Sovjetske unije, ki je imela skozi 17 mesecev proti sebi domalega vso nemško, vso rumunsko in velik del drugih očiščenih divizij.

Rusija je pripomogla, da Hitler ni mogel zmagati leta 1941, kakor je bil prepričan

da bo, in sedaj bržkone že celo on sam dvomi, da bo še komu narekoval mir, kakor ga je Franciji in drugim okupiranim dežellam.

Japonce izid vojne v Evropi jako skrbi

Tudi v Tokiu se bolj in bolj boje, da tretji rajh pade in potem pride z njo dan obračuna. Zato je njen namen utrditi se na Pacifiku toliko da ji zavezniki ne bi mogle priti do živega ter bi koncem konca rajše sklenile kompromisni mir kakor pa tirale vojno v brezupni nedolgu.

To je vzrok, čemu je Japonska minule tedne uposlila vso svojo ofenzivno moč proti stratezičnim otokom na Pacifiku, ki so jih zasedli Američani in Avstralci. Toda predsednik Roosevelt je zadnje nedeljo, na slavnost sedme obletnice filipinskega občestva, izjavil, da Zed. države ne bodo mirovale, dokler ne bo zadnji Japonec pognan iz krajev, ki so jih okupirali.

V splošnem je vojni položaj za zaveznike veliko ugodnejši kakor pa je bil pred nekaj tedni. Rusija sijajno vztraja. Rommelova armada v Egiptu je bila tepena. Ameriška armada je na afriškem pragu Evrope in v Angliji. Ter še marsikje. In Hitler prehaja iz ofenziv v defenzivo, kar mu prav gotovo ne obeta veselih dni.

SLOVENSKI JAVNOSTI!

Slovenska ameriška duhovščina zbrana na svojem zborovanju Baragove zveze 11. novembra 1942 pri Sv. Lovrencu v Clevelandu, O., se je posvetovala tudi o bodočem sklicu narodnem kongresu 5. in 6. decembra in izjavila:

1. Dasi slovenska duhovščina in slovenske župnije niso bile izrecno imenovane v uradnem vabilu, vendar pa se udeležijo kongresa, da tako poudarijo svojo narodno solidarnost in zavednost.

2. Ob enem pozivljamo vse katoliške organizacije in društva brez razlike, da pošljejo svoje zastopnike.

3. Da naj bo ta kongres le priprava za bodoči pravi kongres.

V imenu ameriških katoliških Slovencev:

Rt. Rev. Magr. Vitus Hribar, Rt. Rev. Msgr. B. J. Ponikvar, Rt. Rev. Canon J. J. Onian

Seja glede priprav za slovenski narodni kongres bo 20. novembra

V petek 20. novembra ob 9:30 dop. bo v uradu SNPJ v Chicagu seja zatopnikov slovenske sekcije JPO, na kateri se bodo v glavnem pečali z dosedaj izvršenimi pripravami za slovenski narodni kongres, ki bo 5. in 6. decembra v Clevelandu. Povabljeni so tudi člani odevkov in referenti.

Na zabavah, sejah in drugih priložnostih se spomnite tiskovnega sklada Proletarca.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ČEZ DRNINSTRN

Piše ZVONKO NOVAK

Slovenici
XXXII.

Za vlade nemškega cesarja Friderika so zalede slovenske dežele najhujše nadloge, a avstrijsko oblast pa največje ponižanje. Razni plemiči so ropali in plenili po slovenskem svetu, da strah in groza. Celjani so se pretepali, Madžari mu dajali kropa. K vsemu temu so se pridružili turški navalni ljudstvo, ki je največ trpelo, je skoro obupalo nad samim seboj.

Vse, kar je Friderik storil za Slovence, je bilo to, da je ustanovil novo škofijo v Ljubljani, če je bila ta ustanovitve sploh kaka dobrota zanje.

Med najhujšimi nadlogami, ki so trle slovensko ljudstvo v tisti dobi, je bila "turška sila". Ta tvoril velik del s krvjo in solzami pisane slovenske zgodovine. Skoro tri sto let so morale slovenske dežele vzdrževati silovite navale divjih Turkov, ki so jih s svojimi četami poplavljal domala leto za letom, požigali in oplenili, karkoli so mogli doseči, ter neštete množice slovenskega prebivalstva odvedli s sabo v eužnost. Turška nasilnost je za vse bodoče čase vtisnila slovenskemu narodnemu življenju neizbrisne sledove.

Slovenske in hrvaške dežele so bile ves ta čas branik vse ostale Evrope. Med tem ko so na severu in zahodu narodi neovirano napredovali v omiki in blaginji, se je po južnovzhodnih alpskih deželah, na Posavju in Podravju bil srdit in ljut boj za obstanek tiste kulture Slovencev in Hrvatov, ki sta stala na straži za najdražje svetlinje evropskih narodov. S svojo hrabrostjo sta odbijala turške napade, ki so šli za poginom, iztrebljenjem vse omike. Kdo bi potem mogel Slovencev in Hrvatov šteti v zlo, če so zastran tega zaostali v napredku, izobrazbi in splošni omiki za drugimi srečnejšimi ljudstvi?

Premnogokrat so stali Slovenci in Hrvatje popolnoma osamljeni močnejšim sovražnikom nasproti. Pomoči ni bilo večinoma od nikoder. In vseeno jim ni upadel pozum, ne pojenjala vztrajnost. Zopet in zopet so branili ogroženo domovino. Zato se nikjer v zgodovini ne kaže lepše slovenske hrabrosti, slovenske zvestobe kakor v turških bojih in ti so se pa tudi globoko vtisnili ljudskemu spominu. O njih živim med narodom največ pripovedi in nje najbolj proslavlja slovenska narodna pesem.

Prvotna domovina turškega plemena je srednja Azija, kjer so živeli dolga stoletja kakor drugi pastirski narodi od živinoreje, lova, vojne in plena. V desetem stoletju so prišli za mohamedanskimi rodovi v stik ter od njih sprejeli Mohamedovo vero. V začetku trinajstega stoletja so se naselili v Armeniji ter začeli Bizantincem jemati pokrajino za pokrajino. Prvi neodvisni turški vladar je bil Osman I. (1299). Ta si je dal ime "sultan". Po njem se je

turška država imenovala tudi osmansko cesarstvo. Njegov sin Urhan I. je že razširil nje meje preko Male Azije tja do Bospora, uredil upravo in vojaštvo ter ustanovil izbrano vojaško četo iz samih ugrabljenih krščanskih otrok, ki se je posebno odlikovala po svoji drznosti in divjosti. To so bili četi jančariji (jeni čeri, nova četa), med katerimi je bilo pozneje tudi mnogo Slovencev.

Kmalu je tudi Evropa občutila turško nasilnost. Posamezne osmanske čete so se že okoli l. 1326. včasih spustile preko očin Egejskega morja ter ropale in požigale po grškem cesarstvu, dasi se takrat še niso stalno naselile v Evropi. Ali Urhan I. se je že pečal z mislijo, kako streti bizantinsko moč, pa si je zasnoval načrt, ki ga je izpeljal njegov sin Sulejman.

Ta se je z majhno četo spustil l. 1353. na plavljih iz neobtesanih debel čez Egejsko morje ter zavzel na obrežju grad Tzimbje, ki je bil prva turška postojanka v Evropi. Deset let kasneje je evropska Turčija že mejila na države Albancev, Rumunov, Srbov in Bolgarov. Pa tudi ti narodi so se morali drug za drugim ukloniti turškemu gospodstvu.

V delegatskih prijavah veje duh najlepše plemenitosti

Samo še par tednov je do tega, ko se bo zastopništvo vseh naših gospodarskih, političnih in kulturnih ustanov—zastopništvo vseh slovenskih Amerikancev—sešlo v Clevelandu, metropoli ameriškega slovenstva, na zgodovinsko važno zborovanje, na Slovenski narodni kongres, ki bo dne 5. in 6. decembra letos na zasedanju tamkaj, da začrta pot in določi smerice našemu skupnemu narodnemu gibanju za otetje slovenskega ljudstva kot narodne enote v družbi demokratiziranih narodov sveta.

Potreba tega zborovanja je razvidna velika in nujna v vsakem oziru. Saj dan za dnem šitamo v časopisju, kako s čimdalje hujšo besnostjo divjajo zverinski nemški in laški valpe fašistične svojati med nemrečnim slovenskim ljudstvom, ki se kljub strahovitim žrtvam v krvi in blagu z nezasišanim junaštvom upira tolovajski naldnosti laških in nemških razbojnikov, da si ohrani narodni obstanek in svet, na katerem živi in deluje sebi in splošnemu človeštvu v prid in blagor že več kakor tisoč let.

Toda pri tem pa se s strahno naglico čimdalje bolj redčijo njegove že tako in tako šibke vrste in bati se je, da bo Slovenija, ki po vsej pravici velja za enega najlepših biserov v nizu prirodnih krasot na svetu, popolnoma onemogla in izkrcavala, če ji ne pride naša pomoč kmalu in v polni meri.

Dan za dnem je po tej podobi raja manj slovenskih domovanj, naselij, trgov in mest, kar vse s tako satansko slastjo uničujejo naciji in fašisti.

Bujna in rodovitna polja, ki

Ameriški vojaki (marinji) na enemu svojih prodiranj proti Japoncem pri Guadalcanalu. Enake posadke so v bojih z Japonci na Solomonskih otokih.

jih je stoletja in stoletja obdelovala pridna slovenska roka, so uničena. Bogati gozdovi, ki jih je s tolikšno ljubeznijo gojil slovenski kmet, so požgani od zlobne roke nemških in laških zverij.

Povsod samo uničenje in razdejanie! Povsod sami grobovi, povsod je gorje in smrt!

Ko se unese vihra sedanjega neurja, ko bo strta glava fašistični pošasti, ko bo konec te zločinske morije otrok, mladine, čenak in mož v vseh plasteh ljudskega življa brez razlike, ne bo v Sloveniji, po kateri se še vrh vsega tega izteguje lakomna roka zahrbtnega spletkarstva in barantanja v znamenju prevejanosti in laži, ne učitelj, ne zdravnikov, ne semen, ne poljskega orodja, ne živine, ne ničesar in ne nikogar. Manjkalo ji bo tega in onega, manjkalo prav vsega.

Z mislijo na vse to, z mislijo na Adamičevega "Janezka", s trdno voljo, da se mora Slovenija rešiti pretečega narodnega pogina, z namenom, da pride javno do izraza čustvovanje ameriških Slovencev, ki v celoti in po vseh svojih močeh podpirajo prizadevanje te velike dežele v njenih sedanjih vojnih naporih, se prijavljajo naši ljudje obojega spola iz velikih in majhnih naselbin širom po deželi za zastopnike in zastopnice slovenskih Amerikancev v našem prvem narodnem parlamentu z navdušenostjo in iskrenostjo, kakor je to lahko razvideti iz vsebine sledečega pisma:

"Pozdravljen bodi slovenski narodni kongres v Clevelandu, pozdravljeni zastopniki, ki ste se zavzeli za naš najsvetejši biser, za slovensko narodnost onkraj morja! Ko smo dne 7. novembra volili zastopnika, smo poudarjali: Zdaj ali pa nikoli! Zdaj ali pa nikoli! V nadi, da bo Slovenski narodni kongres napravil dober vtis na našo vladno Druženih držav ameriških, ki jo podpiramo po vseh svojih močeh, vas vse lepo pozdravljamo ter vam želimo obilo uspeha. To je naša največja želja."

S takim duhom se pripravljajo zastopniki in zastopnice, ki pojdejo na zborovanje Slovenskega narodnega kongresa. Vsek dan prihaja sedaj predsedniku pripravljalnega odbora čimdalje več takih in stličnih prijav v roke.

Sleherno tako pismo je dehteč cvet v vrtu najlepše slovenske plemenitosti. Glejte vsi, da ne bo v njem pogrešati taknekega cveta od vas! Naši voditelji pa naj skrbijo za to, da bo naš narodni kongres sijajna manifestacija naše skupne volje in zares zgodovinskega pomena!

Slovenija je v smrti in nevarnosti! Naša pomoč je nujna in naš glas krvavo potreben!

V Angliji porušeni veliko domov

V Angliji je bila v napadih nemških letalcev od pričetka vojne do srednje novembra zadeta od bomb ena izmed vsakih pet hiš in drugih poslopij. Vsega skupaj je bilo v tem času poškodovanih, ali pa popolnoma porušenih 2.750.000 poslopij. Izmed teh je bilo 2.500.000 hiš že popravljenih toliko, da so spet prikladna za človeška bivališča.

Ali je vaše društvo že član Prosvetne matice?

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Gazette citira Darlanove govore in vprašuje, čemu zaupati takim ljudem kot je on? A zgodilo se je. Totalna vojna ima vse sorte muhe, in tudi v državnem uradu naše vlade jih imajo.

Nemci se bahajo, da so od 9. pa do 14. novembra potopili na Atlantiku 31 zavezniških ladij v skupni teži 218.200 ton. A v Berlinu zelo radi pretiravajo in v Washingtonu pravijo, da to zanje velja tudi v tem slučaju.

Ameriški vojaki, ki tabore na severnem Irskem in v Angliji, na letošnji Zahvalni dan ne bodo jedli purana, nego "roast pork". Puranov so sicer mnogo dobili, pa so jih poklonili vojakom tovarišem in drugim, ki leže v bolnišnicah. Sicer pa bodo imeli vseeno dober obed; pravijo, da imajo take pojedine na vsem svetu edino ameriški vojaki. Morda bi se k njim lahko prišlo tudi kanadske.

Španjski diktator general Franco je Rooseveltu odgovoril, da ga zelo veseli obvestilo, da Zed. države ne goje napram Španiji nikakih zlih namenov, nego žele ostati v prijateljsstvu z njo. Francu ni bržkone nič kaj prijetno imeti ameriško armado tako blizu svoje meje, a zagotovilo iz Washingtona ga je zelo potolažilo.

Katoliška hierarhija v Zed. državah, nji na čelu nadškof je in škofje je imela minuli teden v Washingtonu, D. C., konferenco, na kateri je med drugim izjavila, da se mora mir po sedanji vojni predvsem ozirati na blagodat onih, ki delajo za preživetje. To je lepo priznanje, samo če bi se ti škofje in nadškofje hoteli tudi sami ravnati po tem pravilu.

Dva najvišja nadškofa v Angliji sta v daljši nadškofski krščanskemu svetu obravnavala vprašanje vojne ureditve. V nji poudarjata, da morajo razlike, ki pomenijo, da je eden bogataš, drugi pa revež, izginiti v tolikšni meri, da bo mogoče zgraditi mir na temelju socialne pravičnosti. In sta apelirala na bogate škofo v Angliji, naj dajo pri tem dober vzgled s tem, da se lotijo od bogataškega razreda, se odpovedo milijonarskemu dohodkom, in gredo med ljudi, kakor je šel Učenik. Torej se svet vendarle giblje v pravo smer, dasi počasi.

Bankir Vu Cao Cang je skril 2.000 bušljev riža. Riž je na Kitajskem sedaj veliko bolj dragocena stvar kot pa zlato. Omenjenega bankirja je nekdo vsled "hoardanja" zatočil in sodnik ga je obsodil v smrt. Ako bi se take kazni uvedlo v Zed. državah, bi morali rablji delati "overtime".

Nemci se bahajo, da so v tej vojni pokončili že 14 milijonov Rusov. Ker sovjetska armada ne šteje, oziroma ni nikoli štela toliko mož, imajo naciji nedvomno v mislih tudi ciljno poskodbivanje, med katerim so res pokončili milijone življenj.

Stalingrad

Stalingrad se brani nemških oblegovalcev že 85 dni (šteto do 17. nov.)

Švicarski list o razmerah v Jugoslaviji

List "Aufbau" iz Zuricha je natanil članek z naslovom "Vladanje ošišča in bodočnost Balkana": Nemčija, Italija, Rumunija, Madžarska in Bolgarska so si razdelile med seboj jugoslovanski plen. Tako zvana Neodvisna Hrvaška sama pa je tudi le plen — tudi tam vladajo osvovjevalci.

Mala Slovenija je bila razdeljena na troje, med Nemčijo, Italijo in Madžarsko. Dozdaj je bilo deportiranih že 60.000 Slovencev iz italijanskega dela v Italijo. Iz nemškega dela pa je bilo izgnanih 145.000 Slovencev, deloma v Rajh, deloma v zasedeno Rusijo.

Slovenec, ki so ostali v domovini, grozi usoda, da bodo deloma germanizirani, a deloma italijanizirani.

Nasprotniki laške uprave in nezadovoljnejši morajo v koncentracijske tabore, ali pa jih ustrelje kot talce o priliki sabotažnih dejanj.

Na podoben način delajo tudi v takozvani svobodni Hrvaški, dočim so Madžari v krajih, katere so zasedli, prekosili celo Nemce v svoji maščevalnosti. Njihovo razsajanje je bilo tako grozno, da je mnogo Srbov zbežalo v zasedeno Srbijo, akoravno tam vladajo Nemci, o katerih ne bo nikdo trdil, da so dobri in blagi.

Gerilski bojevniki so jugoslovanski čudež. Povsod se jih najde, v gostih gozdovih Slovenije, v skalnati Dalmaciji in gorati Črni gori, v bosanskih dolinah in na bregovih Južne Srbije. Njihov bojni način je nekaj izrednega — napadajo sovražne čete, obkoljajo in zasedajo mesta in vasi, ter uničujejo transporte.

Krvavo pobratimstvo, ki se poraja na teh bojnih poljih, bo jutri postalo jugoslovanska ideja.

Grozodejstvo v Sloveniji

London, 3. nov. (UP.) — Newyorški "Daily Mirror" pri naša naslednjo vrt:

"Nemške oblasti so porušile vas Krašnja v Sloveniji ter dale ustreliti 50 talcev v vasi Sv. Jurij.

Vse moško prebivalstvo vasi Krašnja je bilo ustreljeno, žene in otroci pa odeljani v deportacijo, a vse hiše porušene — tako so se Nemci maščevali zaradi gerilskega napada, ki je bil izvršen v bližini Kamnika.

Pri Sv. Juriju je bil ubit visok nemški uradnik, nakar so Nemci ustrelili 50 talcev, ostalo prebivalstvo pa izgnali.

Angleška časniška agentura Exchange Telegraph prinaša za brzojavno vest na podlagi poročil nemškega časopisja. Nacistične oblasti so izvedle ta zločin v znak maščevanja za napade gerilcev na nemško razmejitveno komisijo, v poteku katerih je bilo 5 članov te komisije ubitih ter za upravo slovenskega ozemlja, zasedenega od Nemcev.

Vas Krašnja leži v kamniškem okraju ob cesti Ljubljana-Celje. Tam se nahaja na kranjski strani trojanskega prelaza Črni graben, znan še iz časov francoske okupacije, ko so se tam odigravali četniški boji. Vas ni velika in šteje približno 200 prebivalcev. Glede Sv. Jurija je treba pri-

pomniti, da je v Sloveniji najmanj 14 krajev tega imena. Najbrže gre za Sv. Jurij pod Kumom — upamo, da bomo mogli v kratkem poročati nekatere podrobnosti.

Ubiti nemški uradnik je bil okrajni načelnik v Trbovljah in se je imenoval Kraus.

Nadaljnje poročilo o vzroku pckolja v Krašnji

Iz nemškega lista "Kaerntner Zeitung" izvemo, da je bil v Krašnji ubit nemški mestni poglavar Wehovetz, ki je bil od nacistov postavljen za upravnika vse Gorenjske.

Poleg okrajnega načelnika Krausa v Trbovljah, so slovenski uporniki ubili torej tudi najvišjega upravnega uradnika vse Gorenjske. To je bil brez dvoma povod strašnemu razsajanju Nemcev med nedolžnim kmečkim prebivalstvom v Krašnji.

Ilegalni slovenski list obsoja "sodelovanje"

Ilegalni slovenski časopis "Slovenska zveza", ki je oficijelno glasilo organizacije istega imena, v svoji številki od 20. junija 1942. ostro napada sodelovanje z Italijo.

Kdor sliši krike talcev in ve o nečloveško pobijanje nedolžnih ljudi, kdor gleda goreče slovenske domove, barbarsko uničevanje in ropanje skromne slovenske imovine in kdor čuti kako divjaško surovo ponižujejo človekovo dostojanstvo, pač ne more gledati z upanjem v "pravičnost in velikičnost" fašistične Italije. Narodnosti ne ustvarja tuje prihanje, temveč samo obstoj naroda.

Luzije, ki jih je v pričakovanju italijanske pravičnosti in velikodušnosti spocetka še morda kdo imel, se je zdaj že zadnji Slovenec otrekel in danes ves slovenski narod dejstvom trezno gleda v oči. Zato svojega nacionalnega obstanka ne bo ohranil in si tudi ne bo ohranil pogojev za boljše bodočnost, če bo kot slepo orodje podpiral one, ki gazijo vse dolžbe mednarodnega prava in uničujejo ubogo slovensko ljudstvo.

Izseljevanje Nemcev iz nekaterih predelov Jugoslavije

JIC.—Iz Jugoslavije so prišle vesti, da bo 30.000 Nemcev, dozdej nastanjenih južno od Save, izseljenih iz Bozne v kraje, ležeče severno od Save ali pa v Rajh.

To znova dokazuje, da je Nemčija potisnjena v obrambo in da računa z možnostjo, da ne bi mogla več braniti svojih sodeželanov v oddaljenih ozemljih. Južno od Sarajeva je bila že odposlana prva skupina Nemcev, deloma v severno Hrvaško, deloma pa v Rajh.

Paveličevci bi se tudi radi prelevili v nad-ljudi

JIC.—Da bi opravičili svoja izdajstva napram tradiciji hrvaštva in morda tudi v želji, da bi raztolmačili svojemu narodu, zakaj so ga vpregli v laško-nemški jarem, so si Paveličevci izmislili, da Hrvači sploh niso slovanskega rodu. Radi bi natvezili svetu, da so Hrvači neko skrivnostno vojaško pleme, ki si je podjarmilo slovanske narode, prevzelo od njih jezik in jim zavladalo. Na čudežen način se je skozi tisoč let ohranilo med temi plemeni čistih potomcev tega vojaškega rodu in zdaj dajejo vsemu narodu njegov značaj.

Nismo zadosti nori, da bi se o tem prerekali. Vas hrvaška literatura, vse narodno življenje, sege in navade nosijo značaj in lice slovanstva. Teoretično pa bi moglo biti res, da frankovci, ustaši in slinči ne bi bili Slovani. Oni so bržčas res neka tuja kri, ali ne kri vladarskega plemena, temveč suženjska kri hlapčevske vrste, ki se je prodala tujcu. Naj se spominjajo hrvaškega pregovora: "Vsem bo odpušeno, prav vsem, samo ne izdajalcem".

"Proletarec" ne bi mogel izhajati brez podpor. Ker so mu potrebne, upotrebite priliko za zbiranje prispevkov v njegov tiskovni sklad.

Goebelsov zemljevid Balkana

Bern, Švica. (ONA)—V nedeljskem časopisu "Der Bund", glasilu propagandnega ministra Jožefa Goebelsa, je objavljen zemljevid Balkana, iz katerega se da sklepati, da v Berlinu madžarskih in bolgarskih meja (na ozemlju, katero je Nemčija darovala tej dvojici svojih hlapcev) ne smatrajo končno veljavnim.

Dočim so Dalmacija, Črna gora in Slovenija, katere je vključila Italija v svoje meje, označene kot "Italija" in kraji pod nemškim jarmom kakor na primer čehoslovaska, Galicija in Ukrajina kot "Nemčija", je ozemlje, katero so zasedli Madžari, označeno le: "pod madžarsko administracijo". Tudi ozemlje zasedeno od Bolgarov je označeno le: "pod bolgarsko administracijo".

Zvezna vlada uposljuje preveč ljudi

Senator Harry F. Byrd pravi v svojem statističnem poročilu, da ima vlada te dežele v svoji civilni službi nad dva milijona 600 tisoč uslužbencev, kar je po njegovih dognanjih najmanj tretjino preveč. On sedaj vodi resnično preiskavo, da vlada prisili edine moči poslati na koristen dela, ramesto da nepravilajo čas.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pa naslovno RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavu Zedinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški edinjih držav in Poedine države.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 SO. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

POSLSUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postojke WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

PRISTOPAITE K

SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street

Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.

(Except Wed. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.

Tel. Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Pevsk izbor "Zarja", Cleveland

priredi

KONCERT Z OPERETO "BELI TELOVNIK"

na Zahvalni dan, v četrtek 26. nov.

ob 5:30 popoldne

V AVDITORIJU SLOVENSKEGA NAR. DOMA
NA ST. CLAIR AVENUE.

Po koncertu ples in prosta zabava.

Igra JOHNNY PECONOV ORKESTER

Vsi ste vljudno vabljeni, da se udeležite tega koncerta.

FREEDOM--A FACT OR NOTHING

Mr. Willkie's speech of recent date leaves something to be answered by those people who, sincerely enough for the most part, have stoutly maintained that this is not an imperialist war.

For now, after a trip to the world's most-important war centers, Mr. Willkie says it is just that. At least he says that such things as imperialism and colonialism have to be scrapped if the winning of the war is to be worth the effort.

So what? If Mr. Willkie is right in what he says and implies, where do the arguments of those people who maintained that "this is a different kind of war" have any basis?

While we are waiting for somebody to answer that question, we may as well search history and discover for ourselves that the things that people are told about when wars start are not the real causes of the war and that what comes out of wars are not the results that are ballyhooed when the shooting starts.

In the American Civil War, for example, the immediate concern was the preservation of the Union. The abolition of slavery was not stressed as an issue, nor was the Emancipation Proclamation signed until a good three years later. But chattel slavery was abolished, nevertheless, before it was over. And had it not been abolished union of the states would not have been a fact even though the Confederacy had been conquered. For there could have been no unity of the states, but only rank sectionalism, so long as one group of states functioned under an economy which was different than that of the other group.

So union had to be founded upon a fact rather than an agreement. In the present war we began by talking much about "our way of life" and "democracy" and "freedom."

Well, now our way of life has been rapidly changed. We find the executive giving orders to the people's representatives and see Congress promptly obeying. We hear apostles of democracy solemnly telling the people that freedom must be surrendered during the present crisis in order that we may again be free after the war is won.

It remained for Wendell Willkie, however, to talk about certain facts which will have to be established before humanity can be free.

People of one race must stop living off the labor of people of another race. That must become a fact. Colonialism must be replaced by a commonwealth of free peoples. That must become a fact. Imperialism—the full fruit of the private-profit system at home—must be ended. That must become a fact.

And so we learn that merely whipping the enemy will not bring us freedom at all. That will only alter the status of world domination. To be free and secure we must set up the conditions within which freedom and security can exist.

We Socialists have a program to make freedom a fact. Our plan starts at the beginning of slavery—with the ownership of the resources which human beings must use in order to live.

So long as those resources are owned by a few people—whether native sons or foreign-born—and so long as mere ownership means control over and the right to exploit workers, so long will the basic fact of freedom be lacking.

Everybody ought to understand that. Understanding it, the many should set their own standards and make freedom possible by socializing industry here at home.

Just as no nation could be unified under two economies, just so the world cannot be made free "by agreement" when one section of the population lives by profiteering upon the labor of another section.

No system of private-profit can provide the fact of freedom. Only Socialism can make mankind free. —Reading Labor Advocate.

The Man Behind Pegler

By H. RICHARD SELLER

(Federated Press)

When in 1933, Westbrook Pegler signed a contract to vilify other than sports figures he penned a few sample columns to show Roy Howard, head man of Scripps-Howard and his new boss.

One column praised a lynching in San Jose, Calif., and approved lynchings in general. Roy Howard beamed as brightly as his checkered suit. That, to his mind, was the right note. And Pegler's been piping it ever since.

Roy Wilson Howard is short, gaudily dressed, gray-haired, and he'll be 60 New Year's day. He pays more for one suit than he once paid to 10 reporters. His life is insured for four millions. He owns 13.2 per cent of the stock of E. W. Scripps Co., which controls 50 separate enterprises, including newspapers, feature and picture services, and the United Press. His own share is about 5 1/2 millions, and he controls the rest. In 1937 he dodged payment of \$79,933 in taxes by forming a personal holding company.

He wields political power, although he berates unions which take political action. He hates labor. He has been an appeaser of fascism since the early thirties. He thinks the union shop should be abolished by law. He dislikes Jews, but denies he's anti-Semitic.

He was given his present power when the late E. W. Scripps, who founded his newspapers for the average man, couldn't find another executive with Howard's life expectancy. Scripps must have suspected him, as his comments about Howard are not complimentary.

Ruled For Hoover

Under Scripps, his editors made their own choice for U. S. President. They did so for the last time in 1924 when they supported LaFollette. Howard, looking at the cash register, didn't like it. In 1928, the editors were for Al Smith. Howard was for Hoover. And Hoover it was.

Hoover is still his idea of a good President, but in 1932 Howard knew Hoover had no chance. So he switched to the Democratic party. Wall Street and Howard had the same candidate, Newton D. Baker. When Roosevelt carried, Howard strung along.

Trying to keep Roosevelt on the big business side was too much for

him, so in 1940 he shifted to Wendell Willkie. His affection lasted only until he discovered that Willkie really meant what he said about appeasers and appeasement.

Howard's appeasement policies began early. In 1933, he was granted the first newspaper interview with Hirohito for his service to Japan. A year later, Elji Amai, Japanese foreign office spokesman, let the cat out of the bag. Amai said that a proposal to appease Japan's demand for naval parity by relaxing immigration laws, thus allowing for an influx of Japanese fifth columnists, recognizing the Manchurian rape and abandoning all our Philippine bases was not really Japan's idea. Amai said Howard had proposed it a year before. He added, however, that Japan was pleased.

Howard thought Munich good business and Chamberlain underrated.

Liked Fascism

In 1939 he cabled from Europe that the Italian masses liked fascism; Germany was moving "methodically and efficiently" under Hitler. And he insisted Russia was a helpless country which could give no aid or comfort to a peace front to France, England, Russia and the U. S. A.

"Russia is whirling in another downward spiral," he announced. And: "The German general staff... dismissed the Russian army as a serious factor more than a year ago."

Howard's appeasement continued. Robert S. Allen (Washington Merry-Go-Round) charged that he was the master mind of the U. S. Clivedon set. He was the only man in the U. S. to refuse a Presidential assignment for national defense, refusing to go to South America to combat Hitler's propaganda.

Howard claims he's not anti-Semitic, but once wrote for the New York Jewish Tribune that if the Jew "bears an unfair share of the odium attached to money-making, that is the fault of the Jew." More to the point, he told Roy Garland, drama critic of the World-Telegram, not to hire an assistant because he wanted "no more Jews."

Since printing craft unions had held union shop contracts with Scripps long before Howard's ascension, his anti-union bias was not so apparent until the American Newspaper Guild came along. In 1936, he anticipated Tom Girdler by writing 3,000 words to his employees,

THE MARCH OF LABOR

FARM PRICES

The main reason why food prices have risen since price control went into effect has been that the Office of Price Administration has been unable to place ceilings on those farm commodities that as yet have not arrived at 110 percent of parity. The President, in his message to Congress and his speech to the nation on Labor Day, demanded that Congress grant him authority to stabilize all prices, including farm prices at parity or their present level, whichever is higher. Unless this authority is granted to the President by Congressional enactment by October first, he has stated that he will assume the authority to stabilize farm prices that are now getting out of control.

The Department of Agriculture reported on August 15 that some farm prices have risen well above parity levels. For example, beef, lamb and wool prices were over 135 percent of parity; tobacco, veal and hogs were over 120, and milk and chickens over 110 percent.

We do not agree that a parity formula is an adequate basis for determining farm prices. However, farmers' organizations support the position of establishing farm prices on the basis of parity, and therefore under the circumstances, parity can be used as a convenient base. It must be remembered that while parity income for all farmers may be achieved, there is considerable maldistribution of agricultural income within the different groups making up the farm population and that some relief will have to be granted in these instances.—From "Economic Outlook, CIO."

What They Say --

Wendell Willkie:

"There exists in the world today a gigantic reservoir of good will toward you, the American people. All the peoples of the earth know that we have no sinister designs on them, that even when we have in the past withdrawn from international affairs into a false self-sufficiency, it was without sinister purpose. And they know that, now we are in this war, we are not fighting for profit, or loot, or territory, or mandatory power, over the lives or the government of other people. That, I think, is the single most important reason for the existence of the reservoir of good will around the world."

Courted John L. Lewis

Howard went to John L. Lewis after the formation of the CIO to offer his cooperation and, at the same time, attack the A. F. of L. "co-operation" was manifest later in a series of slanderous articles about the CIO by Ben Stolberg which appeared in Howard papers. He repeated the formula when Philip Murray became CIO president. In no time his editorial writers were blasting Murray.

Whether he called on William Green is unimportant. Green has known Howard's attitude for some time. A little over a year ago, the AFL president sent all affiliated groups a copy of a letter referring to a Howard editorial.

"Your editorial," Green wrote, "is founded on hate, not facts. I gain the impression... that you would have Congress adopt compulsory legislation providing for the open shop. If that impression is correct, you can be classified as among the open shop, reactionary employer and anti-labor forces of our country."

Howard may have been pleased by such recognition. Pleased or not, Westbrook Pegler could have attested its accuracy.

Since 1933, Pegler has been following the Howard line with only one notable slip. In 1938, he wrote a column expressing sympathy for the Loyalists in Spain. Although Franco was forever embarrassing Howard, as he did by announcing adoption of the fascist salute the day after Howard had ordered all his papers to quit calling Franco a fascist, the World-Telegram dropped Pegler for that day.

Pegler hasn't made another mistake like that since. After all, it's Roy Howard who pays him \$60,000 a year.

The Government doesn't need to worry about Co-operatives coming along in the war effort. For Co-operatives have been doing in peacetime just what the Government wants the nation to do now in wartime.—Gordon Sprague, PCA economist.

THE NEGRO PROVES HIMSELF

High among the labor groups which have yet to be called fully into war production are the Negroes. That this is true is largely due to prejudice. But prejudice rarely calls itself what it is; it goes cloaked in plausible excuses. After they have been heard a few thousand times, these excuses are accepted by the unwary as principles.

Objections to the Negro as a workman fall into well-worn grooves. It is alleged that he is improvident, can't take training, brings racial discord. White men, the objectors say, don't work well alongside Negroes.

There are two ways to attack a problem like this. It's always possible, and profitable in the short run, to concentrate on berating the injustice of such a state of affairs. But when the crusading is over, the burning issue still burns as brightly as ever. The other way is to answer the objections fully and fairly. That convinces the honest objectors and silences the prejudiced.

Negroes hold jobs of every grade of skill. There are metallurgists and electricians at the 18 International Harvester Co. plants; machine operators and heat treaters working for the Winchester Repeating Arms Co.; millwrights and locomotive engineers at Carnegie-Illinois; operators in the highest paid brackets on the airplane production line of Pullman-Standard Car Co.; trusted supervisory employees at Inland Steel. Negroes are faithful workers; several of them have passed the 25-year mark in service at the plants surveyed. Negroes get along with their fellow workers; 2,000 Negroes and more than 3,000 white workers do their tasks side by side at Swift's.

That's the record—one of loyalty, efficiency and good conduct—for employers of America to look at and act upon.—The Chicago Sun.

SWEDISH CO-OPS TO MAKE RUBBER FROM WOOD

Open Factory to Experiment With A New Process

The Kooperativa Forbundet, Swedish co-op wholesale, has opened a factory in Gislaved, central Sweden, to experiment with a new process of making artificial rubber from wood products, according to a wireless dispatch from Stockholm to the Exchange, here.

The new product will be suitable for bicycle tires, shoe heels and plastics, but not for motor car tires. The process was developed by Gösta Ehrensward, a young Swedish Chemist.

The Swedish Co-operative Association maintains at Gislaved a number of factories making rubber production of the new artificial rubber is planned. The product goes by the name "Telax." The association has announced it will not monopolize the process but make the basic material available to other manufacturers.

MORE CASUALTIES IN INDUSTRY THAN WAR

Industrial accidents have caused loss of more man-hours "than all the strikes, shortages and transportation difficulties put together."

That is what Rear Admiral W. H. P. Blandy told the National Safety Congress recently.

He said that, since Pearl Harbor, almost twice as many persons have been killed in accidents in factories as have been killed in England by bombings in three years of war; more Americans have been injured than the total of all our combat casualties, and more than 3,000,000,000 man-hours—enough to build 100 aircraft carriers—have been lost.

COFFEE RATIONING MEANS POVERTY FOR LATIN REPUBLICS

Rationing of coffee is having serious repercussions. One is that it strikes a severe blow at Brazil and the Central American republics from which we obtain our supply. That jeopardizes our "Good Neighbor" policy.

Widespread hardship and misery are anticipated in these countries unless the United States meets its promise to take a large part of current coffee production. On October 4 Washington agreed to buy and store in Brazil all coffee that country is authorized to ship here under quota. Storage space is said to be exhausted and unless the pressure is relieved the incoming crop cannot be harvested.

We already own millions of bags in Brazil and other coffee-producing countries and the Inter-American Coffee Board predicted that some way must be found to bring some of the beans to this country. In that event, they said, rationing could be abandoned. As a matter of fact, the board contended that the program should never have been launched.

Any man who can feel really sure of himself under any circumstances is probably a moron.

Employers Defying Uncle Sam

Trample on Workers' Rights; Threatened with Loss of Business

Employers in three industries, who have defied the government in time of war and trampled on the rights of workers, discovered this week that Uncle Sam can be tough. Among those to feel the iron hand is Montgomery Ward & Co., a big mail order house with which unions have had trouble for years.

A National War Labor Board panel recommended unanimously that the company be required to sign a "union security" contract with the union representing 5,000 employees at its Chicago headquarters.

When the case came before the full board for a hearing, the Montgomery Ward attorney, John A. Barr, declared flatly the company would not comply if the W. L. B. adopts the panel's finding.

That aroused the ire of board members. Wayne L. Morse, a public member, warned that the government would not brook such defiance and, if necessary, the company would be put out of business for the duration.

One way this could be done, it was intimated, would be for the Post-office Department to take away all mailing rights from the firm.

Other bosses threatened with a crackdown included a group of corporations operating big cotton plantations in Arizona.

Heretofore the growers have recruited laborers from Mexico or "Okies" from the dust bowl area, at miserably low wages, to harvest the crop. This year the government specified that workers, either native or imported, must be paid at least 30 cents an hour and given decent housing conditions. In return, Uncle Sam promised to bring in needed workers and pay their transportation costs.

Rather than comply, the growers went on a slowdown strike, refusing to pick more than a fraction of their crop. They were backed in this defiance by Edward A. O'Neal, president of the Farm Bureau Federation and a rich Alabama plantation owner. O'Neal cried that the 30-cent wage requirement was designed to "socialize agriculture."

On Wednesday, Secretary of Agriculture Claude R. Wickard and Manpower Chief Paul V. McNutt wired the growers, demanding that they end the slowdown and let workers come in to pick the cotton. There is an "urgent and immediate" necessity for the crop, and if the plantation bosses persist in their defiance, the government will have to take firm steps, McNutt and Wickard made plain.

Another employer to feel the heavy hand of the government was the United States Sugar Corporation, which operates cane fields in Florida. The corporation has been receiving millions in U. S. subsidies, on condition that it comply with wage scales, working standards and other safeguards set up under the Federal Sugar Act.

The company got around these requirements by a system of virtual peonage, Attorney General Francis Biddle declared. It recruited workers for the fields by offering free transportation, but when they arrived they were told they owed the company for the railroad fare, and had to work out the debt before they could leave.

Anyone who tried to escape from this slavery was hunted by sheriff's posses and returned to the fields by force.

A Federal Grand Jury at Tampa indicted the corporation and four of its officials, as well as the sheriff of Glades County, charging them with violation of Federal civil rights and anti-peonage statutes. If found guilty, they are subject to fines up to \$10,000 and jail terms up to 10 years. —Labor.

ZARJA CONCERT COMING UP

Here it is at last. The concert you've been waiting for. Socialist Singing Society Zarja's semi-annual concert, to be held on Thanksgiving Day, November 26, 1942, at the Slovene Auditorium at East 65th & St. Clair Avenue. Five-thirty P. M. will be the starting time; everyone be there for the beginning... we promise to do the rest to keep you entertained until the very end.

"Beli telovnik" is the name of the operetta we're putting on for you. It's a lively little comedy which you'll all enjoy. The cast includes: Sophie Elersich, Jennie Fatur, Victoria Poljsak, Josephine Turk, Alice Vidmar, and John Cech.

The chorus has prepared a fine group of songs, including a waltz by Johann Strauss, "Wine, Women, and Song." A lot of your favorite Slovenian songs are also included, as well as a few new ones we hope will soon become favorites of yours. Johnny Pecon will play for the dance to be held after the program.

Admission is 50c in advance, and 55c at the box-office. Tickets may be procured from any Zarja member. Do come, we'll be expecting you. Alice Vidmar, Secretary.

LABOR STILL DIVIDED

NEW YORK. — In the last Congressional elections the general executive board of the Amalgamated Clothing Workers endorsed John J. Bennett, Democrat, for governor of New York October 29. On the same day Pres. David Dubinsky of the International Ladies Garment Workers Union had an article in The Nation urging support of Dean A. Alfange, American Labor Party candidate.

Any man who can feel really sure of himself under any circumstances is probably a moron.

Sava to Give Colorful Concert Sunday, Nov. 29

CHICAGO, Ill.—Singing Society Sava is all prepared for their 25th Anniversary concert. If you haven't already reserved Sunday, Nov. 29, do so now. That is the date of our concert.

The program is well balanced. A colorful selection of classic and folk songs will be rendered by Sava. For the second part of our program, Jacob Muha arranged a gay musical skit. It's a lively singing act, full of fun and love-making.

Our program is not yet complete. Singing Society Zora, a popular Croatian chorus, will be present with a fine selection of songs. Zora, by the way, is celebrating its 40th anniversary with a concert to be held Sunday, Nov. 22. It will be held at the American Bohemian Hall at 1436 W. 18th St. Another special feature will be our guest singer, Rose Arbanas. It will be her first appearance here on the West Side and a real treat for the audience.

The concert is well worth the price of a 50 cent admission ticket. It takes a lot of hard work and patience on the part of any chorus to prepare and render a concert. Sava is no exception. Several of our boys have been called into the service of Uncle Sam, among them Leo Vider, Ernest Dresher and Frank Vidmar. Oscar B. Godina, although not a singer but a good booster and worker at all of our concerts, is also missed. There are many others that have actively participated with our chorus, now actively in defense work, working long hours, making it impossible for them to come to rehearsals. The war comes first.

But on Sunday, Nov. 29, make it a date to be at our concert. We have a good program.

Pack up the hall and reward the singers for their efforts and enjoy a pleasant afternoon and evening with your friends and singers.

—Committee

UNION LABEL URGED ON CHRISTMAS GIFTS

Buy your Christmas gifts now, but be sure they carry the union label! That appeal to workers was sounded this week by I. M. Ornburn, secretary-treasurer of the A. F. of L. Union Label Trades Department.

"Union label buying is the best method to preserve free American labor unions," Ornburn said.